

KOHTI LAPSILÄHTÖISTÄ KOREOGRAFIAA

Yhteistoiminnallinen oppiminen ja mielikuvien käyttö menetelminä lasten tanssitunnilla

KOHTI LAPSILÄHTÖISTÄ KOREOGRAFIAA

Yhteistoiminnallinen oppiminen ja mielikuvien käyttö menetelminä lasten tanssitunnilla

Jenni Kurtti
Opinnäytetyö
Syksy 2014
Tanssinopettajan koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Tanssinopettajan koulutusohjelma, showtanssin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Jenni Kurtti

Opinnäytetyön nimi: KOHTI LAPSILÄHTÖISTÄ KOREOGRAFIAA, Yhteistoiminnallinen oppiminen ja mielikuvien käyttö menetelminä lasten tanssitunnilla

Työn ohjaaja(t): Niina Susan Vahtola, Petri Hoppu

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2014

Sivumäärä: 40 + 11

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, miten yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmien ja mielikuvien avulla voidaan rakentaa lapsilähtöistä koreografiaa. Tavoitteena oli saada tietoa siitä, kuinka pari- ja pienryhmätyöskentely sopivat menetelminä lasten tanssitunnille, sekä selvittää kuinka sanalliset sekä musiikin ja välineen antamat mielikuvat tukevat lasten liikkumista ja oman liikkeen keksimistä.

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus. Käytin tutkimusmenetelmänä osallistuvaa havainnointia. Kirjasin havainnoista muistiinpanoja ja päiväkirjamerkintöjä sekä kuvasin opetustuokiot, jotta pystyin palaamaan niihin myöhemmin. Havainnoinnissa auttoivat asettamani havainnointikysymykset, joiden avulla hain vastauksia tutkimuskysymyksiini. Tutkimukseni kohderyhmänä toimivat oululaisen Merikotkan päiväkodin esiopetusryhmän lapset. Opetuskertoja oli yhteensä 13 kevään 2014 aikana. Käsittelin havainnot sisällönanalyysin avulla

Tuloksissa ilmeni, että pari- ja pienryhmätyöskentely sopivat yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmiksi lasten tanssitunnilla. Niitä käyttäen voidaan rakentaa lapsilähtöistä koreografiaa. Lapset valitsivat liikkeitä matkimalla toisiaan tai valitsemalla sen liikkeen, joka näytettiin viimeisenä. Vähiten lapset tekivät päätöksiä keskustelemalla. Lisäksi mielikuvilla on tärkeä merkitys lasten keksiessä omia tanssiliikkeitä. Opettajalla on tärkeä rooli tukea lapsia, kun tehtävänä on keksiä omia tanssiliikkeitä. Lapset tarvitsivat aikuisen tukea ryhmän keskeisissä keskusteluissa. Lisäksi kun lapset eivät keksineet tanssiliikkeitä, opettajan tehtävänä oli tukea liikkeiden keksimistä.

Jatkotutkimusehdotuksena oli hyödyntää tutkimukseni tuloksia ja rakentaa lasten tanssiteos. Lapset voisivat itse päättää musiikit, asut ja niin edelleen. Osallistujia voisi olla vähemmän. Tutkimukseni tuloksia voidaan hyödyntää työelämässä sekä tanssinopetus- että päiväkotityössä.

Asiasanat: *tanssitunti, lapset, mielikuvat, yhteistoiminnallinen oppiminen*

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Dance Teacher Education, Option of Show Dance

Author: Jenni Kurtti

Title of thesis: Towards ChildCentered Choreography. Implementing methods of co-operative learning and usage of mental image in a children's dance class.

Supervisor(s): Niina Susan Vahtola, Petri Hoppu

Term and year when the thesis was submitted: 2014

Number of pages: 40 +11

The aim of the thesis was to describe what kinds of co-operative learning methods and mental images can be used to create a child-centred choreography in dance. In addition, the objective was to gather information on how couple and small group work comport as a method furth a children's dance class, and how creating mental images with verbal, musical and instrumental aid support child-centred movement and innovation.

The thesis was a qualitative research. The research method used was participant observation. Notes of each observation session were taken and every lesson was filmed so it was possible to return to these lessons later on, too. Observation questions designed to benefit the research were useful during these lessons. The target group of the research were preschoolers at a day care centre in Oulu, Finland. During spring 2014 there were 13 lessons. The observation data was analysed through inductive content analysis.

The results showed that couple and small group work comport with children's dance class as methods of co-operative learning. Using these methods can help to create a child-centered atmosphere in dance. The children chose movements by copying each other or by choosing the movement that was the last one showed by the children. The Children made only few decisions during the group discussions. In addition, the usage of mental images is extremely important when children try to invent new dance movements. The role of the teacher is necessary in both helping the children to invent dance movements and supporting discussions within smaller groups.

For further measure it is suggested to exploit the results of this research and let children create their own dance piece. They could choose the music, costumes etc. all by themselves. There could also be fewer participants in the group. The results of the research can be used in work life in both dance schools and day care centres.

Keywords: *Dance class, children, mental image, co-operative learning.*

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Tanssi osana varhaiskasvatusta	8
2.2 Varhaiskasvatusta ohjaavat säädökset	9
2.3 Yhteistoiminnallinen oppiminen	10
2.4 Mielikuvien käyttö lasten tanssitunnilla	12
2.5 Lapsilähtöisyys ja kuusivuotias lapsi	13
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	15
3.1 Tutkimusmenetelmä	15
3.2 Tutkimusaineisto	16
3.3 Tutkimuksen tavoitteet	17
3.4 Aineiston hankinta	17
3.5 Aineiston käsittely	18
4 TANSSITUNTIEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS	19
5 TULOKSET	23
5.1 Pienryhmätyöskentely	23
5.2 Parityöskentely	25
5.3 Musiikin antamat mielikuvat	26
5.4 Sanalliset mielikuvat	27
5.5 Sanalliset mielikuvat liikkeiden muistamisen tukena	28
5.6 Väline liikkeiden keksimisen tukena	28
5.7 Opettajan näkökulma	29
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	31
7 POHDINTA	35
LÄHTEET	38
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Esiopetus on osa varhaiskasvatuksen tarjoamaa suunnitelmallista opetus- ja kasvatustyötä. Sen tavoitteena on vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Varhaiskasvatus on lapsen oikeus. (Laki lasten päivähoitosta 36/1973 2 a §.) On tärkeää, että varhaiskasvatukseen sisältyy tarpeeksi liikkumista ja ennen kaikkea lasten ehdoilla tapahtuvaa liikkumista. Tanssi tai musiikkiliikunta on yksi hyvä keino edistää lasten liikunnallista elämäntapaa päiväkodin arjessa. Viime aikoina olen törmännyt uutisiin, joiden aiheet ovat käsitelleet lasten liikuntasuosituksia ja sitä, täyttyvätkö ne. Virallisen suosituksen mukaan lapsen päivän tulisi sisältää kaksi tuntia reipasta liikuntaa (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 9). Mielestäni lasten liikkumista tulisi entisestään edistää, ja opinnäytetyöni tukee lasten liikunnan suositusten täyttymistä.

Opinnäytetyöni idea syntyi talvella 2013. Minulla kiinnosti alkaa tutkimaan mielikuvien käyttöä ja niiden hyödyntämistä lasten tanssitunnilla. Lisäksi halusin perehtyä yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmien mahdollisuuksiin lasten parissa tapahtuvassa tanssinopetuksessa. Näiden kahden menetelmän tutkimisesta muodostui tutkimukseni tarkoitus eli selvittää, kuinka yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmien ja mielikuvien avulla voidaan rakentaa lapsilähtöistä koreografiaa. Kehittelin itse erilaisia tanssiharjoituksia, joiden avulla pyrin selvittämään yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmien toimivuutta tanssitunnilla. Valitsin osa-alueiksi pienryhmä- ja parityöskentelyn. Lisäksi kehittelin ja valitsin erilaisia harjoituksia, joiden avulla tutkin mielikuvien merkitystä ja niiden käyttöä lasten tanssitunnille. Mielikuvaharjoitukset sisälsivät sanojen, musiikin ja välineen käyttöä, ja niiden luomien mielikuvien mukaista liikkumista.

Yhteistyökumppanikseni löytyi oululainen Merikotkan päiväkoti toukokuussa 2013. Lapset olivat iältään viisi- ja kuusivuotiaita, ja heitä osallistui tutkimukseeni yhteensä 15. Tutkimusjakso toteutettiin kevään 2014 aikana. Opetustilanne järjestettiin esikouluikäisille lapsille kerran viikossa ja tunti kesti 45 minuuttia kerrallaan. Opetuskertoja oli yhteensä 13. Tilana toimi tanssitalo Oulun ammattikorkeakoulun tiloissa. Toukokuussa 2014 esitettiin vanhemmille prosessin aikaansaannoksia lasten kevätjuhlassa.

Valitsin tutkimusmenetelmäksi havainnoinnin. Keräsin havainnot osallistuvan havainnoinnin avulla. Olin jokaisella opetuskerralla läsnä ja osallinen, koska toimin tunneilla opettajana. Kirjasin

lyhyitä muistiinpanoja ylös tunnin aikana sekä kirjoitin laajemmat muistinpanot ja päiväkirjamerkinnot ylös tunnin jälkeen. Lisäksi videoin opetustilanteet, joten pystyin palaamaan niihin jälkeempään. Opinnäytetyön raportti valmistui marraskuussa 2014.

En nähnyt mitään estettä varhaiskasvatuksen piirissä tapahtuvalle opinnäytetyölle varsinkin, kun kyseessä oli lasten liikkumisen edistäminen. Olen myös toiselta koulutukseltani sosionomi (AMK) ja minulla on oikeus työskennellä lastentarhanopettajana, koska suuntauduin opinnoissa lapsiin ja nuoriin ja suoritin pedagogiset opinnot. Halusin hyödyntää aiempaa koulutustani tanssiin liittyvässä opinnäytetyössä. Lapset saivat opinnäytetyöni kautta kokeilla jotain ihan uutta. Opinnäytetyön työskentelytapojen tarkoituksena oli rohkaista lapsia toimimaan ryhmässä ja muun muassa ilmaisemaan itseään. Harjoitusten avulla lapset harjoittelivat tulevaisuuden kannalta tärkeitä vuorovaikutustaitoja. Opetin samoja lapsia myös syksyllä 2013, jolloin opetus kuului opetusharjoitteluuni. Näin ollen lapsilla oli jokin ennakkokäsitys siitä, mitä tanssi on.

Uskon, että pystyn hyödyntämään opinnäytetyöni tuloksia työelämässä. Voin käyttää hyväksi todettuja ja toimivia opetusmateriaaleja työskennellessäni sekä tanssinopettajana että lastentarhanopettajana. Ihmisillä on tanssia kohtaan usein ennakkoluuloja, kuten että tanssi sopii harrastuksena tytöille. Jos tanssia ei niin korostettaisi vaan lapselle annettaisiin ensimmäiset tanssikokemukset varhaisessa vaiheessa, voisivat tanssia kohtaan olevat ennakkoluulot poistua. Päiväkoti olisikin luonteva ympäristö antaa lapsille tanssikokemuksia. (Anttila 1994, 10 B.)

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Päiväkodissa olevien esiopetusikäisten lasten tanssitunnilla on huomioitava lasten kehitystaso ja toimintaa ohjaavat säädökset ja lait. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005, 7) ohjaavat päiväkodin toimintaa. Esiopetusikäisille on erikseen laadittu esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Tanssitunnin rakenteeseen vaikuttaa yleensä opettajan oman tanssikäsitys. Lisäksi opettajan tapa ja ymmärrys opettaa opetettava asia eli oppimiskäsitys määrittelee tanssitunnin sisältöä. (Siljamäki 2007, 278.) Tässä tutkimuksessa opetustuokioiden suunnitteluun vaikuttivat tutkimusnäkökohtien huomioiminen eli tanssi osana varhaiskasvatusta, yhteistoiminnallinen oppiminen menetelmänä, mielikuvien käytön keinot sekä kuusivuotiaan lapsen kehitys.

2.1 Tanssi osana varhaiskasvatusta

Tanssin aseman vahvistamiseksi olisi tärkeää tuoda tanssia luontevaksi osaksi elämää ilman, että siitä tehtäisiin suurta numeroa. Tanssi käsitteenä tuo mieleen erilaisia mielikuvia ja ennakkoluuloja. Lasten tanssikäsitykseen vaikuttavat vanhempien asenteet tanssia kohtaan. Ihmisten käsitys tanssista rakentuu yleensä perinteen, median sekä muun ympäröivän kulttuurin vaikutuksesta. Ennakkoluuloja voitaisiin purkaa, jos jo lapsesta saakka olisi mahdollisuus saada tanssikokemuksia. Tanssin avulla voidaan luonnollisesti ilmaista itseä. Tanssi tukee ihmisen persoonan kehittämistä, aktiivista toimintaa, kokemusperäistä oppimista, eli juuri niitä asioita, joita kasvatustavoittelee. (Malmberg 2012, 47; Anttila 1994, 10 B.)

Tanssipedagogiikan professorina toimivan Eeva Anttilan mukaan tanssi on sekä liikuntaa että taidetta. Tanssi yhdistää liikkeen ja musiikin toisiinsa. Tanssin voi liittää hyvinkin arkisiin tilanteisiin ja se tuottaa kokonaisvaltaista kehon ja mielen hyvinvointia lisäävää toimintaa. Se tapahtuu pienillä lapsilla luonnostaan, sillä musiikki saa usein pienten lasten polvet hytkymään. Tanssikasvatusta voidaan tarkastella kahdesta eri näkökulmasta. Ensinnäkin se kehittää ihmistä yksilönä. Toisesta näkökulmasta katsottuna se kehittää ihmistä tanssitaiteen vastaanottajana, tulkitsijana ja luojana. Oleellista tanssikasvatuksen toteuttamisen kannalta on se, että toiminta on tavoitteellista, jäsenneltyä, monipuolista sekä vaihtelevaa. Opettajan on oltava aidosti

kiinnostunut ja ymmärrettävä, minkälaiset mahdollisuudet tanssilla on tukea yksilön kasvua. On uskallettava heittäytyä tanssin vietäväksi. Tanssikasvatus mielletään useasti osaksi taidekasvatusta. (1994, 10 B–11 B.)

2.2 Varhaiskasvatusta ohjaavat säädökset

Suomalainen varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu erilaisiin lakeihin, kansallisiin säädöksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin sekä kansainväliseen lapsen oikeuksia määrittelevään sopimukseen. Lapsen oikeuksien yleissopimus painottaa lasten tasa-arvoista kohtelua, lapsen edun ajattelua, lapsen oikeutta elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen sekä lapsen mielipiteen huomioon ottamista (Yleissopimus lasten oikeuksista 1989, 6 §, 12 §). Valtakunnallisella tasolla päiväkodin toimintaa ja sen suunnittelua ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä esiopetusikäisille laadittu esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Nämä perusteet on täsmennetty jokaisen kunnan ja päiväkotiyksikön omiksi suunnitelmiksi. Lisäksi jokaiselle lapselle laaditaan yhdessä vanhempien kanssa lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma tai lapsen esiopetuksen suunnitelma. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 9.)

Toimintaa ohjaavien suunnitelmien tarkoituksena on edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Asetusten avulla seurataan ja tuetaan lapsen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista kehitystä. Mahdollisia vaikeuksia pyritään ehkäisemään ennalta. Esiopetuksen tehtävänä on tukea lapsen tervettä itsetuntoa antamalla lapselle myönteisiä oppimiskokemuksia, rikastuttamalla lapsen kokemusmaailmaa ja suuntaamalla lapsi uusiin kiinnostuksen kohteisiin. Lapselle tarjotaan mahdollisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 6.)

Valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2005, 23–24) on kirjattuna myös taiteellinen kokemus ja ilmaisu osana varhaiskasvatusta. Lapsen taiteelliset peruskokemukset kuten tanssillinen toiminta syntyvät niitä tukevassa kasvuympäristössä. Kun ympäristö antaa erinäisiä virikkeitä ja aistiärsyksiä kuten ääniä, värejä, oppimisen iloa ja tuntemuksia, on ympäristö lapsen taidekasvatukselle erityisen antoisa. Taide antaa lapselle mahdollisuuden kokea, että kaikki on mahdollista ja leikisti totta, mielikuvitusmaailman avulla. Lapsi kehittyy yksilönä ja ryhmän jäsenenä taiteellisen kokemisen kautta. Lapsena koettujen taiteellisten

peruskokemusten varaan rakentuvat lapsen myöhemmät taidemieltymykset, valinnat sekä kulttuurinen arvostus.

Lapsella on mahdollisuus liikkumisen avulla tutustua itseensä, toisiin ihmisiin ja ympäristöönsä. Kun lapsi tiedostaa oman kehonsa ja sen hallinnan, se tukee lapsen terveen itsetunnon rakentumista. Jo varhaislapsuudessa voidaan tukea liikunnallisen elämäntavan rakentumista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 22.) Lapsen oikeuksien sopimuskin korostaa lasten kuulemistä ja osallistumista yhteiskunnan toimintaan. On tärkeää, että lapsi tuntee kuuluvansa ryhmän jäseneksi ja on osa yhteistä toimintaa. (Turja 2011, 46.) Varhaiskasvatuksen piirissä tapahtuvassa tanssikasvatuksessa on ensisijaisen tärkeää, että tarjotaan suorituspainetta ja kilpailumentaliteetista vapaa kehys. Jokaisella tulee olla mahdollisuuksia omalle tekemiselle, omille oivalluksille, tekemisen ilolle ja onnistumisen elämyksille. (Viitala 1998, 23.)

Lapsi joutuu luopumaan leikinomaisesta liikkumisesta liian nopeasti ja liian varhain. Lapsen toiminta tapahtuu istuen liian paljon päivän aikana. Liikunnan tulisi olla itsestään selvää lapsen arjessa ilman, että siitä tulee liian ohjattua. Ennen kaikkea tulisi ylläpitää lapsen luonnollisia liikunnallisia, ilmaisullisia ja luovia kykyjä. Liikkumisesta on vaarassa tulla liian mitattavissa oleva tapahtuma, jossa keskitytään kehon taidon ja ulkonäön korostamiseen sekä osaamisen ja suoriutumisen palkitsemiseen. (Anttila 2001, 85.)

2.3 Yhteistoiminnallinen oppiminen

Kuusivuotiaat lapset elävät yhtä elämän merkityksellisintä siirtymävaihetta: päiväkotimaailmasta kohti koulumaailmaa. Lapset harjoittelevat esiopetuksessa erilaisia taitoja, jotta koulussa selvitään. Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja keskittyminen. Lasten perusominaisuuksiin kuuluvat havainnointi, tutkiminen ja asioiden pohtiminen. Aikuisten tulisi tukea lasten innostusta muun muassa kannustamalla aloitteellisuuteen sekä uuden oppimiseen ja kokeilemiseen. Lapsen on tärkeää tuntea itsensä tärkeäksi ja merkitykselliseksi. (Autio & Kaski 2005, 27–28.)

Yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmät ovat hyvä keino harjoitella ryhmässä toimimisen taitoja. Yhteistoiminnallisella oppimisella tarkoitetaan oppimisen järjestämistä niin, että oppija voi

harjoitella yhteistoimintaa erilaisissa ryhmissä työskennellen. Oppija oppii tietojen, taitojen ja ongelmanratkaisun lisäksi vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja. (Koppinen & Pollari 1995, 8.) Yhteistoiminnallisen oppimisen tunnuspiirteisiin kuuluvat keskeisesti positiivinen keskinäinen riippuvuus ryhmänjäsenten välillä ja kasvokkain tapahtuva kannustava vuorovaikutus. Lisäksi keskeistä on yksilöllinen vastuu, sosiaalisten taitojen harjoittelu sekä ryhmässä tapahtuva prosessointi eli esimerkiksi annetun tehtävän käsittely ja ratkaiseminen. (Saloviita 2006, 45.)

Yhteistoiminnallinen oppiminen tukee lasten luontaisia tarpeita. Oppiminen tapahtuu tekemällä ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa. On tärkeää rohkaista lapsia keskustelemaan, olemaan vuorovaikutuksessa toistensa kanssa sekä tekemään ja liikkumaan. Yhteistoiminnallinen oppiminen tukee hyvin vilkkaita lapsia sekä lapsia, joilla on lyhyt keskittymiskyky olla paikoillaan. On tärkeää, että oppimisympäristö tukisi yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmiä mahdollisimman hyvin. Niinpä jo ryhmän syntyvaiheessa laaditaan yhteiset pelisäännöt takaamaan otollinen ympäristö oppimiseen ilman melua ja epäedullista oppimista. (Saloviita 2006, 53–55.)

Yhteistoiminnallista oppimista voidaan toteuttaa ryhmässä, jossa on oltava vähintään kaksi henkilöä. Ryhmän toimimisen kannalta on tärkeää, että ryhmän jäsenet kohtaavat toisensa kasvoitusten. Tällöin jokainen ryhmän jäsen tulee paremmin huomioiduksi. Tavoitteena on ponnistella yhdessä eteenpäin tavoitteiden saavuttamiseksi. Tärkeää on painottaa jokaisen ryhmän jäsenen panosta lopputuloksen aikaansaamiseksi. Ryhmän jäsenet tarvitsevat toisiaan voidakseen päästä omiin päämääriin. Kun jokainen ryhmän jäsen tuntee olonsa tarpeelliseksi, on riippuvuussuhde kaikkein voimakkaimmillaan. (Saloviita 2006, 45–47.)

Ryhmässä toimimiseen lapset tarvitsevat myös aikuisen tukea. Ryhmätehtävissä lapset saattavat kokea vastoinkäymisiä, joihin eivät itse löydä ratkaisua, tai heillä ei ole vielä taitoa esimerkiksi rakentavasti keskustella asioista. Lähikehityksen vyöhyke -ajanjaksoa voidaan soveltaa selittämään lasten keskinäistä yhteistoiminnallista työskentelyä ja oppimista. Lähikehityksen vyöhykkeellä tarkoitetaan aluetta lapsen taito- ja tietotason sekä potentiaalisen kehitystason välillä. Lapsi voi tehdä ja saavuttaa enemmän yhteistyössä muiden lasten kanssa kuin itsenäisesti. Sama pätee myös aikuinen–lapsi- suhteessa eli lapsi voi yhdessä aikuisen kanssa suoriutua korkeammalla tasolla kuin mihin yksin pystyisi. (Vygotski 1982, 184–185.)

2.4 Mielikuvien käyttö lasten tanssitunnilla

Lapsen kasvuprosessiin kuuluu myös mielikuvituksen kehittyminen. Lapsen mielikuvituksen kehittyminen on sidoksissa lapsen kokemuksiin ja kulttuuriympäristöön. Vygotskin (1982, 184) mukaan lapsen mielikuvitus on yhdistelmä lapsen aikaisempia kokemuksia ja kuvittelua. Sadut ja kertomukset ovat oiva tapa herätellä lapsen mielikuvitusta. Lapset myös jäsentävät ja tutkivat maailmaa leikin ja mielikuvien kautta, joten se on heille luonteista tekemistä ja toimintaa. (Heinonen & Suojala 2001, 144–145.)

Leikistä ja tanssista löytyy samanlaisia piirteitä. Filosofin Johan Huizingan (1984, 189) mukaan leikistä löytyy tanssille ominaisia esteettisiä ominaisuuksia. Lapsen liike on rytmikästä ja harmonista hänen leikkiessään. Lapsen toiminnasta erottuvat toiminta-, lepo-, ponnistus- ja rentoutusvaihe. Silloinkin, kun on meneillään niin sanottu hiljainen vaihe, voi milloin tahansa tapahtua yllätys tai käänne. Näin ollen lapsella on luonnostaan kyky ja mieltymys esteettiseen liikkeeseen. (Anttila 2001, 77.)

Huizinga vertailee leikin ja tanssin samankaltaisuuksia kirjassaan. *Leikistä ja tanssista pystytään havaitsemaan samanlaisia piirteitä. Että tanssi ja leikki kuuluvat yhteen, siinä ei ole mitään ongelmaa. Yhteenkuuluvuus on niin ilmeistä ja varmaa, että seikkaperäinen selvittely on tarpeeton. Tanssin suhde leikkiin ei ole sellainen, että siihen sisältyisi jotain leikistä, vaan tanssi muodostaa osan leikistä; niissä vallitsee olemuksen identiteetti. Tanssi on erityinen ja erittäin täydellinen muoto leikkiä. Huizinga 1984, 189.*

Lasten kanssa mielikuvien käyttö on luontevaa, koska lapsilla mielikuvat kuuluvat oleellisena osana lasten luonnollisesti tapahtuvaan leikkiin. Lasten mielikuvitusta voidaan herätellä eri aistihavaintojen välityksellä. Lapsille on ominaista tutkia maailmaa kaikilla aisteilla, ja sen seurauksena luovat ja toiminnalliset ratkaisut tapahtuvat aistihavaintojen pohjalta. Usealla ihmisellä ensisijainen mielikuva syntyy näköaistin avulla eli visuaalisesti. Toiseksi eniten mielikuvia syntyy äänistä eli auditiivisesti. Musiikki herättää kuulijassaan tunteita. Lisäksi mielikuvia voi syntyä tuntemalla eli kinesteettisesti. Mielikuvia syntyy myös hajun ja maun perusteella. (Lindh 1998, 95–96, 109.)

Lasten kanssa on kuitenkin pohdittava mielikuvien merkitystä ja sitä, kuinka mielikuvat ymmärretään. Kun työskentelee lasten kanssa, on opettajana pohdittava, millä keinoin

esimerkiksi ilmaisee opetettavaa asiaa niin, että lapset ymmärtäisivät opettavan asian mahdollisimman hyvin. (Pääjoki 2011, 111.)

Aikuisena helposti jumiutuu arkielämän todellisuuteen. Siksi olisikin erityisen tärkeää muistaa, kuinka lapset käsittelevät asioita hyvin paljon leikin avulla. Leikki syntyy mielikuvien avulla, ja silloin lähes kaikki on mahdollista. Lapsen mielikuvituksen syntyyn vaikuttavat suuresti kokemukset ja kulttuuriympäristö. (Heinonen & Suojala 2001, 144–145.)

2.5 Lapsilähtöisyys ja kuusivuotias lapsi

Lapsilähtöisyyttä ohjaava oppimisenäkemys on humanistis-kokemuksellinen. Lapsi käsitetään tasavertaisena toimijana aikuisen kanssa. Lapsi on aktiivinen ja sosiaalinen toimija. Oppimisen ehtona nähdään lapsen oma tutkiminen ja kokeilu. Lasta motivoi hänen omasta aloitteestaan tapahtuva toiminta. Aikuisen tehtävänä on tukea lasta ja tutkia yhdessä lapsen kanssa. Kun asetetaan tavoitteita, on huomioitava lasten intressit ja kiinnostuksen kohteet. Aikuinen kantaa kuitenkin vastuun siitä, että asiat toimivat. Kun toteutetaan lapsilähtöistä kasvatusta, on tärkeää pohtia, miten lasten intressit saadaan näkyväksi. (Kinos 2001, 30, 36, 37.)

Vygotskyn (1982, 184) mukaan ihmisten toimiessa yhdessä syntyy uutta tietämystä, osaamista ja ymmärrystä verrattuna siihen, jos ihminen toimisi yksin. Lapset saattavat keksiä yhdessä sellaisia asioita, joita he eivät keksisi yksin. Yhdessä siis luodaan uutta osaamista, mitä ei syntyisi ilman lasten yhteistyötä.

Kuusivuotias lapsi kykenee keskittymään jo pitkäksikin aikaa tarkkaavaisuutta vaativiin tehtäviin, mikäli tehtävät ovat mielekkäitä. Lasten yksilölliset erot alkavat näkyä selvemmin, kuten se, onko lapsi liikunnallinen. Sosiaalisten suhteiden merkitys alkaa kasvaa lapsen elämässä. Lapsen oppimisvalmiudet kehittyvät lapsen luontaisen uteliaisuuden vuoksi. Kun lapsen innostusta tuetaan ja kannustetaan, lapsi saa kokemuksen siitä, että hänen toimintansa on merkityksellistä ja tärkeää. (Autio & Kaski 2005, 26–27.)

Kuuden vuoden iässä lapsi ymmärtää jo, mikä on leikkiä ja mikä totta. Lapsi pitää rooli- ja sääntöleikeistä. Hän osaa huomioida toiset, ja lapselle muodostuu vahva kuva itsestään. Minäkuva on jo suhteellisen pysyvä, mutta se voi muuttua hitaasti. Liikunnallisilta taidoiltaan lapsi

hallitsee jo monenlaisia taitoja. Motoristen taitojen harjoittelua voidaan monipuolistaa esimerkiksi nopeuden säätelyllä tai tekemällä montaa asiaa yhtä aikaa. Lapsen liikunnallisia harjoituksia voidaan rikastuttaa mielikuvia ja leikinomaisuutta hyödyntämällä. (Autio & Kaski 2005, 28.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuskohteenani olivat esiopetus ikäiset lapset oululaisessa Merikotkan päiväkodissa. Opetustunnit kestivät 45 minuuttia kerrallaan. Kevään 2014 aikana oli yhteensä 13 opetuskertaa. Tunnit pidettiin Oulun ammattikorkeakoulun kulttuurialan yksikön tanssisalissa. Lapset tulivat paikalle kävellen läheisestä päiväkodista. Heidän mukanaan oli joko lastentarhanopettaja tai lastenhoitaja. Ryhmässä oli yhteensä kuusi poikaa ja yhdeksän tyttöä.

Esiopetusryhmä oli minulle tuttu jo entuudestaan, koska opetin sitä myös syksyllä 2013. Näin ollen tammikuussa alkaneilla tunneilla ei tarvinnut käyttää aikaa ryhmään tutustumiseen. Syksyn aikana lapset saivat kokea tanssia monin eri menetelmin kuten luovan tanssin keinoin sekä oppimalla koreografiaa. Harjoittelimme lasten kanssa myös tärkeitä ryhmässä toimimisen taitoja. Koska suurin osa lapsista oli ensimmäistä kertaa tanssitunnilla, he saivat kokemusta siitä, minkälaista tanssi voi olla. Esittelen seuraavissa luvuissa tutkimusaineiston hankintaan liittyviä keinoja.

3.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen tyypillisenä piirteenä on kuvata jotain tapahtumaa, ymmärtää tiettyä toimintaa tai antaa teoreettinen tulkinta tutkittavasta ilmiöstä. Kerättyä aineistoa voidaan verrata taustateoriaan. Kun olen saanut selville tutkimuksen tulokset, on olemassa olevasta teoriasta ja tutkimuksista hyötyä pohdittaessa tuloksien yleistettävyyttä ja edustavuutta. (Eskola & Suoranta 1999, 61, 81–83.) Laadullinen tutkimus on prosessi, jossa on vaikea jäsentää etukäteen tutkimuksen eri vaiheita, kuten aineistonkeruuta koskevia ratkaisuja. Prosessin luonnetta voidaan kuvata ongelmanratkaisusarjaksi. Myös tutkimuskysymykset tarkentuivat prosessin edetessä. Prosessin aikana ilmeni mielenkiintoisia näkemyksiä ilmiöstä, mutta itse tutkijana tein päätökset siitä, mitkä tiedot ovat oleellisesta kertoa tutkimuksen tuloksien kannalta. Epäoleellisen tiedon voi siis huoletta rajata pois. Tämä merkitsee sitä, että tutkimusraportissa näkyvät ne tarkasteluperspektiivit, joita olen halunnut tuoda ilmi. (Kiviniemi 2007, 70–73.)

Tarkoitukseni oli tutkia lasten todellista toimintaa. Toimintaa on helpompi tutkia havainnoinnin avulla kuin esimerkiksi haastattelemalla lapsia. Havainnointi on hyvä keino nähdä asiat juuri niin kuin ne ovat, tässä ja nyt. Lisäksi opetustilanteet ovat aina monimuotoisia, ja siksi havainnointi on hyvä keino saada tietoja mahdollisimman moniulotteisesti. Kun tilanteet videoidaan, niihin voidaan palata myöhemmin. (Grönfors 2010, 157–158.)

Havainnointia on kritisoitu tutkimusmenetelmänä muun muassa siksi, että tutkijan voi olla haastavaa tulkita tilanteet luotettavasti. Aineistoa voi kertyä paljon, ja voi olla työlästä ja haastavaa poimia sieltä oleelliset osat ylös. Tällöin voidaan kyseenalaistaa, onko tutkimusaineisto luotettavaa. (Grönfors 2010, 156, 159.) Valitsin menetelmäksi havainnoinnin, koska se mielestäni sopii valitsemieni tutkimuskysymysten vastausten selvittämiseen.

Kun käytetään havainnointia tutkimusmenetelmänä, on tärkeää pohtia jo ennen tutkimuksen alkua, mitä asioita halutaan havainnoida, miten havainnoidaan ja mihin kiinnitetään huomiota. Hyvä keino on kirjoittaa ylös lista seurattavista asioista, ja listaa voi täydentää myöhemmin. (Vähämäki & Paalumäki 2011, 105–106.) Laadin havainnoinnin avuksi havainnointikysymykset (liite 2). Muistiinpanot ovat jo eräänlaista esianalyysia, sillä tutkijana päätän mikä on oleellista kirjata ylös liittyen tutkimuksen aihepiiriin. Tarkoituksena onkin valita järkevästi, mitkä ovat tutkimuksen kannalta oleellisia muistiinpanoja. (Grönfors 2010, 165–166.)

3.2 Tutkimusaineisto

Keräsin tutkimusaineiston kevään 2014 aikana. Opetuskertoja oli yhteensä 13. Esittelin lapsille tutkimusjakson alkaessa kevätkauden tavoitteita ja sitä, mistä tutkimuksessani on kyse. Sovelsin tuntien suunnittelussa tanssinopettajakoulutuksessa saamaani opetusmateriaalia sekä luettua teoriaa. Lähtökohtana oli rakentaa lapsilähtöistä koreografiaa lasten ehdoilla. Halusin lasten keksivän liikkeitä itse mahdollisimman paljon, joten pyrin toimimaan ohjeidenannon jälkeen havainnoijana. Tarpeen tullen annoin lisäohjeita ja liikuin myös itse ohjeiden mukaisesti.

Kun tutkimuskohteena ovat lapset, vanhemmilta tulee pyytää lupa lapsen osallistumiseen tutkimukseen (Kuula 2006, 147). Pyysin vanhemmilta luvat joulukuussa 2013. Kirjoitin heille infokirjeen (liite 1) tutkimukseen osallistumisesta. Esittelin kirjeessä opinnäytetyön aiheen sekä pyysin lupaa lapsen osallistumiselle tutkimukseen. Ryhmästä kaikki saivat luvan osallistua

tutkimukseeni. Ryhmään tuli mukaan kevään aikana kaksi uutta lasta, ja halusin antaa heillekin mahdollisuuden osallistua opetukseen.

3.3 Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen päätarkoituksena oli rakentaa koreografiaa lasten ehdoilla hyödyntäen yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmiä sekä mielikuvien käytön keinoja. Tutkimuskysymyksiäni ovat

- Kuinka pari- ja pienryhmätyöskentely sopivat yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmiksi lasten tanssitunnille?
- Miten sanalliset sekä musiikin ja välineen luomat mielikuvat tukevat oman liikkeen tuottamista?
- Millä keinoin voidaan rakentaa lapsilähtöistä koreografiaa hyödyntäen yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmiä sekä mielikuvien käytön keinoja?

Lisäksi tavoitteenani oli se, että tutkimukseni tuloksia voitaisiin hyödyntää tulevaisuudessa lasten parissa työskenneltäessä sekä tanssitunnilla että päiväkodissa.

3.4 Aineiston hankinta

Keräsin aineistoni osallistuvan havainnoinnin avulla (Hirsjärvi ym. 2007, 158). Kirjasin opetustuokioiden aikana opetuksen lomassa ja niiden jälkeen ylös muistiinpanoja havainnointikysymysten (liite 2) avulla. Lisäksi videoin jokaisen tunnin alusta loppuun. Videomateriaali auttoi tekemään havaintoja myös jälkepäin.

Opetustilana toimi Oulun ammattikorkeakoulun kulttuurialan yksikössä sijaitseva tanssisali. Lasten päiväkodissa ei ollut liikuntasalia, joten lapset tulivat opetuspaikalle kävellen yhdessä vähintään kahden hoitajan kanssa. Videokamera sijaitsi tanssisalissa hyllyn päällä, eivätkä lapset kiinnittäneet siihen juuri yhtään huomiota.

3.5 Aineiston käsittely

Tunneilta kertyi kuvausmateriaalia yhteensä reilut kahdeksan tuntia. Lapsia oli paikalla opetuskerroilla keskimäärin yhdeksän. Valitsin tutkimusaineistooni materiaalia valitsemieni teemojen eli havainnointikysymysten avulla. Jätin analysoitavan aineiston ulkopuolelle sellaiset kuvaustilanteet, jotka eivät vastanneet tutkimuskysymyksiini.

Katsoin kaikki videot kertaalleen läpi, ja lisäksi palasin tiettyihin harjoituksiin uudelleen muutamia kertoja. Analysoin aineistoa aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Sen avulla voidaan saada aineistosta kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Analyysissa edetään siten, että ensin kirjataan ylös alkuperäiset havainnot. Sen jälkeen ilmaukset pelkistetään, minkä jälkeen pelkistykset ryhmitellään. Lopuksi ryhmitellyistä sanoista muodostetaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 110–114.) Kirjoitin siis ensin käsin muistiinpanot tuntien aikana ja jälkeen. Sitten kirjoitin havainnot lyhennetyin virkkein tietokoneella. Sen jälkeen poimin aineistosta nousevia asioita eri teemojen alle, joista ilmeni tutkimukseni tulokset.

4 TANSSITUNTIEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Suunnittelin tuntien materiaalin perehdyttyäni ensin yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmien ja erilaisten mielikuvien käytön keinoihin. Sen jälkeen mietin, mitä voisimme kokeilla tanssitunnilla lasten parissa. Jaoin kevään kausisuunnitelman erilaisiin isompiin teemoihin ja sen jälkeen tein tarkemmat tuntisuunnitelmat. Isoja teemoja olivat esimerkiksi parityöskentely, pienryhmätyöskentely, sanalliset mielikuvat, musiikin antamat mielikuvat sekä välineen käyttö. Kevään aikana suunnitelmat kuitenkin vielä tarkentuivat, koska esimerkiksi pienryhmätyöskentelytunnit veivätkin enemmän aikaa kuin olin suunnitellut.

Opinnäytetyön liitteistä löytyy esityssuunnitelma lasten kevätjuhlan rakenteesta (liite 4). Kevätjuhlan materiaali rakentui kevään aikana tehdyistä harjoituksista ja koreografioista. Seuraavissa kappaleissa esittelen, minkälaisia harjoituksia opetustilanteet sisälsivät. Tarkemmat harjoituskuvaukset ovat opinnäytetyön liitteistä (liite 3).

Yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmät

Sovelsin tutkimuksessani yhteistoiminnallisen oppimisen menetelminä parityöskentelyä sekä pienryhmätyöskentelyä. Harjoituksia suunnitellessa oli huomioitava, että kohderyhmänä ovat kuusivuotiaat lapset. Merkille pantavia seikkoja olivat myös lapsiryhmän koko ja se, että toimin opettajana yksin.

Suunnittelin harjoituksia avoimin mielin ja ilman paineita siitä, onnistuvatko harjoitukset vai eivät. Pyrin suunnittelemaan sellaisia harjoituksia, joiden avulla voidaan rakentaa lapsilähtöistä koreografiaa.

Pienryhmätyöskentely

Yksi kokeilemistani yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmistä oli pienryhmätyöskentely. Jaoin tammikuussa 2014 lapset kolmeen pienryhmään. Syksyn 2013 aikana ehdin tutustua lapsiin sen verran, että pystyin jakamaan lapset ryhmiin tietoisesti. Perustelen ryhmävalintoja niin, että ryhmistä tulisi mahdollisimman monipuolisia. Valitsin jokaiseen ryhmään sekä aktiivisempia että

passiivisempia lapsia. Prosessin alussa oli tärkeää päättää yhteisistä pelisäännöistä eli siitä, kuinka ryhmässä toimitaan, arvostetaan jokaista ryhmän jäsentä ja kuunnellaan toisia. Lisäksi kerroin kevään tavoitteista ja siitä, mihin prosessin aikana pyritään. Pitkin kevättä kertosimme tavoitteita ja päämäärää. Päätimme prosessin aikana valmistaa esityksen, mikä esitettiin vanhemmille lasten kevätjuhlassa. Ajoittain esityksestä muistuttaminen motivoikin lapsia harjoittelemaan ahkerammin.

Jokaiseen pienryhmään tuli neljä tai viisi lasta. Lapset saivat keksiä ryhmilleen nimet (liite 3, harjoitus 1). Ryhmien nimiksi tuli Salaman nopeus, Kotkat kolmonen ja Vesikotkat viisi. Nämä pienryhmät säilyivät koko kevään ajan, ja teimme erilaisia tutkimukseen kuuluvia harjoituksia kyseisissä ryhmissä (liite 3). Tarkoituksena oli, että pienryhmän jäsenet tulisivat toisilleen tutuiksi. Toimiminen tutussa pienryhmässä auttaisi lapsia olemaan rohkeampia ja avoimempia toisiaan kohtaan. Tutkin sitä, kuinka lapset toimivat pienryhmissä, olivatko suunnittelemani harjoitukset lapsille sopivan haastavia ja kuinka ylipäänsä pienryhmätyöskentely sopii lasten tanssitunnille koreografian rakentamisen keinona.

Parityöskentely

Valitsin parityöskentelyn toiseksi tarkastelun kohteeksi yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmänä. Parityöskentely on hyvä keino antaa lapsille yksilöllistä vastuuta. Silloin jokainen joutuu esimerkiksi puhumaan ja kuuntelemaan. (Saloviita 2006, 49–50.)

Parityöskentelytehtävänä annoin lasten keksiä omia tanssipatsasasentoja ja opettaa niitä omalle parilleen (liite 3, harjoitus 5). Kun molemmat olivat opettaneet asennot toisilleen, syntyi patsasasunnoista lyhyitä koreografioita.

Mielikuvat

Nostan mielikuvat tärkeäksi huomioitavaksi asiaksi lapsen tekemisen ja toiminnallisuuden tukemisessa. Yritin herätellä lapsia keksimään omia tanssiliikkeitä erilaisten mielikuvien avulla hyödyntäen kuulo-, näkö- ja tuntoaisteja.

Valitsin opetustuokioille mielikuvien tutkimisen kohteeksi sanalliset mielikuvat, musiikilliset mielikuvat sekä välineen mielikuvan tuottajana. Lisäksi tutkin, auttavatko sanalliset mielikuvat lapsia muistamaan koreografian liikkeitä paremmin. Minulla oli suunnitelmissa enemmänkin vaihtoehtoja mielikuvien tuottajaksi, kuten valokuvat, mutta ajan rajallisuuden vuoksi päädyin edellä mainitsemiin mielikuvan tuottajiin.

Musiikki mielikuvan tuottajana

Tunnin alussa teimme mielikuvien käyttöön liittyviä orientoivia harjoituksia niin, että annoin lapsille mielikuvia esimerkiksi musiikin tai sanallisten ohjeiden avulla (liite 3, harjoitus 4). Yritin käyttää mahdollisimman monipuolista musiikkia kuten vahvaa orkesterimusiikkia, pianomusiikkia, rockmusiikkia ja rytmikästä musiikkia. Musiikki herättää kuulijassaan tunteita (Lindh 1998, 109).

Harjoitusten jälkeen keskustelimme lasten kanssa siitä, minkälainen olo heille tuli kuunnellusta musiikista. Seuraavaksi lapset saivat kertoa omista mielikuvistaan, joita musiikki heissä herätti. Jokainen sai kertoa omansa, ja kokeilimme liikkua jokaisen ehdottaman mielikuvan mukaisesti (liite 3, harjoitus 4).

Sanalliset ohjeet mielikuvan tuottajana

Yksi tapa tuottaa mielikuvia ovat sanalliset ohjeet, esimerkiksi: "kivi, tuuli, laineet, hevonen, leija, höyhen, jättiläinen". Jokaiselle tulee näistä sanoista mieleen erilaisia mielikuvia. Teimme lasten kanssa paljon erilaisia harjoituksia, missä sanalliset mielikuvat olivat oleellinen osa harjoitusta (liite 3, harjoitus 1). Lapset saivat liikkua mielikuvien mukaisesti. Lasten tehtävänä oli rakentaa koreografiaa keksittyjä liikkeitä apuna käyttäen.

Yleensä myös musiikki liittyi näihin harjoituksiin. Yritin soittaa kuhunkin harjoitukseen mahdollisimman sopivaa musiikkia.

Sanalliset mielikuvat muistamisen tukena

Tutkin myös sitä, kuinka mielikuvat auttavat lapsia muistamaan tanssiliikkeitä. Opetin lapsille yhden valmiin koreografian. Koreografian opetteluun jälkeen pyysin lapsia vuorotellen keksimään kullekin liikkeelle sitä kuvaavan sanan eli mielikuvan (liite 3, harjoitus 7).

Jokainen sai kertoa oman sanallisen mielikuvansa, joka liikkeestä tuli mieleen. Sen jälkeen opettajana valitsin lasten ehdotuksesta sen, jota enemmistö ehdotti tai joka kuvasi myös omasta mielestäni erityisen hyvin liikettä.

Väline mielikuvan tuottajana

Ensimmäisellä tunnilla valitsin välineeksi sanomalehden. Sen tarkoituksena oli auttaa lapsia liikkumaan monipuolisesti. Sanomalehteä pystyi muokkaamaan erilaisiksi välineiksi niin, että sanomalehden merkitys unohtui. Myös musiikki ja sanalliset mielikuvat kuuluivat oleellisena osana harjoitukseen. Teimme tunnin alussa lasten kanssa orientoivia harjoituksia, joissa kerroin lasten sanomalehdille uuden käyttötavan, ja heidän tuli muuttaa liike tämän mukaiseksi.

Seuraavaksi lapset saivat itse keksiä uusia merkityksiä sanomalehdelle (liite 3, harjoitus 6). Musiikin mukaan lapsilla oli tehtävänä keksiä liikkumistyyli niin, että sanomalehti liittyy liikkumistyyliin. Sanomalehden ei siis tarvinnut olla sanomalehti, vaan se saattoi olla esimerkiksi laukku, viitta tai matto. Keskustelimme lasten kanssa minkälaisia merkityksiä sanomalehti sai. Kokeilimme lasten keksimiä merkityksiä ja sitä, miten silloin liikutaan. Lisäksi tehtävänä oli kuvitella liikkuvansa sanomalehden kanssa, vaikka sanomalehteä ei ollut käytössä. Toisena välineenä kokeilimme huivia sekä yhdessä harjoituksessa jumppapatjaa.

5 TULOKSET

Esittelen seuraavissa luvuissa menetelmäkohtaisesti tutkimukseni tuloksia. Tutkimuksen tulokset ovat syntyneet havaintojeni perusteella.

Tuloksissa ilmeni, että lapsilähtöistä koreografiaa voidaan rakentaa pari- ja pienryhmätyöskentelyn keinoin. Mielikuvilla on tärkeä tehtävä auttaa lapsia keksimään liikkeitä. Opettajalla on tärkeä rooli auttaa ja tukea lapsia silloin, kun lapsen kehitystaso ei yllä tehtävään vaadittavan suorituksen tasolle. Tilanne voi olla esimerkiksi lasten keskinäinen rakentava keskustelu.

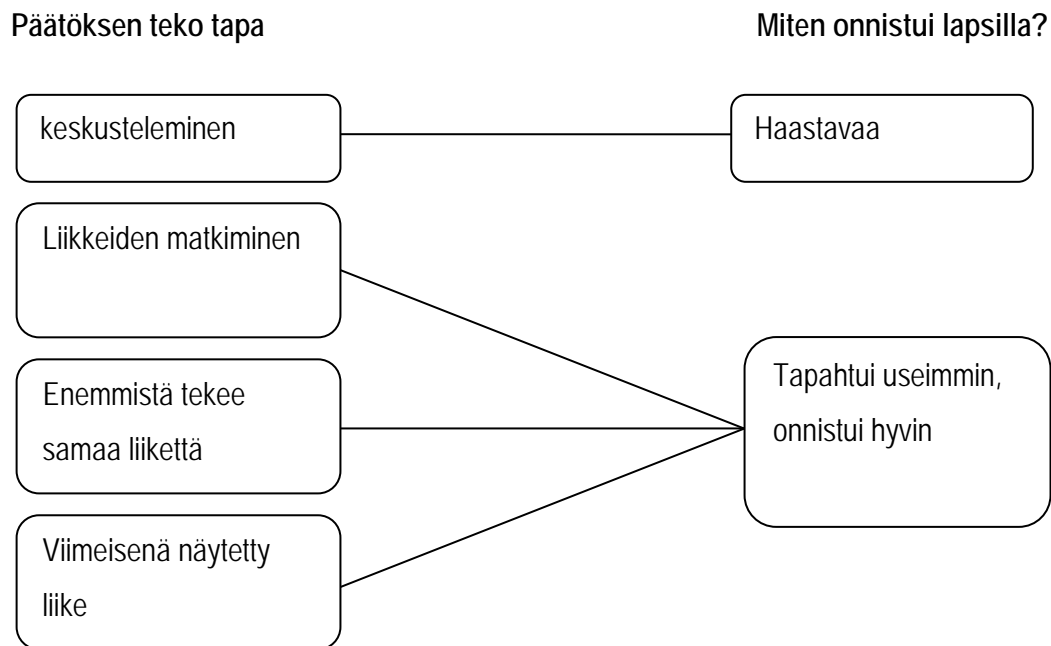
5.1 Pienryhmätyöskentely

Lapset keksivät ryhmien nimet keskustelemalla ja se onnistui lapsilta hyvin. Kun lasten piti keksiä liikkumistyyliä pienryhmän jäsenten kesken erilaisten tehtävien kautta, lapset osasivat ehdottaa omia liikkumistyyliä sanallisesti (katso esimerkki 1). Kuitenkin heidän oli vaikea tehdä päätös, mikä liikkumistyyli valitaan. Toisessa ryhmässä lapset keskustelivat sanallisesti eri eläinten liikkumistyyleistä, ja he valitsivat olevansa mustia panttereita. Kuitenkaan pienryhmä ei keksinyt miten mustat pantterit liikkuisivat. He päätyivät valitsemaan liikkumistyyliksi linnun. Pantteri-liike saattoi olla lapsille liian vaikea keksiä ja sen vuoksi lapset valitsivat liikkumistyyliksi linnun.

ESIMERKKI 1. Otteita tutkimuspäiväkirjasta.

”siivet, vaaniva kotka, musta pantteri, lintu...”

Kun lasten piti valita koreografiaansa liikkeitä, he tekivät päätöksen liikkeestä valitsemalla sen tavan liikkua jota enemmistö käytti tai valitsemalla liikkeen, jonka joku lapsista oli näyttänyt viimeisenä. Lisäksi he valitsivat liikkeitä matkimalla toisiaan. Matkiminen näkyi muun muassa siinä, että kukin pienryhmä sai erilaiset tehtävänannot, joissa toisen ryhmän ohjeena oli liikkua iloisesti ja toisen ryhmän tehtävänä surullisesti. Silti molempien ryhmien valittu liike oli tasahyppely, missä heilutettiin käsiä. Lapset tekivät vähiten päätöksiä keskustelemalla (katso kuvio 1).

KUVIO 1. Lasten tapa valita liikkeitä koreografiaan pienryhmissä.

Sosiaaliset lapset ehdottelivat liikkumistapoja sanallisesti useammin kuin ujommat lapset. Näin ollen päätöksiä tehtiin enemmän sosiaalisempien lasten toimesta. Lapset antoivat toisilleen sanallisia ohjeita myös silloin, kun lapsen mielestä toinen lapsi teki jonkun liikkeen väärin (katso esimerkki 2) tai kun lapset väittelivät opettajan antamista ohjeista.

ESIMERKKI 2. Otteita tutkimuspäiväkirjasta.

"Eiii... tämmönen!!!! sitten lapsi näyttää liikkeen hidastetusti ja ohjaa, kuinka liike tulisi tehdä."

Osa harjoituksista onnistui paremmin silloin, kun olimme alkutunnista tehneet tulevaan tehtävään liittyviä orientoivia harjoituksia. Tämä näkyi esimerkiksi tehtävässä, jossa piti rakentaa pienryhmän jäsenten patsasasentojen kesken ketju (liite 3, harjoitus 1). Toisella opetuskerralla, kun emme tehneet orientoivaa harjoitusta alkutunnista, oli tehtävä lapsille paljon haastavampi kuin ensimmäisellä kerralla. Heidän oli vaikea ottaa kehollista kontaktia muihin lapsiin.

Lasten keksimät liikkeet pysyivät harvoin samoina kuin he olivat alun perin keksineet. Kehotin lapsia pitämään päätöksistään kiinni ja muistamaan liikkeiden tekotavan. Silloin kun liikkeitä harjoiteltiin opettajan kanssa, pystyin opettajana antamaan ohjeita, jotta keksityt liikkeet pysyivät samoina. Millään pienryhmällä ei onnistunut myöskään tunnin alussa keskinäinen liikkeiden

kertaus vaan opettajana minun piti antaa lapsille apusanoja, kuten "piirikohtaus". Sen jälkeen lapset muistivat liikkeet hyvin. Omien tanssiliikkeiden keksiminen vaati paljon aikaa.

Lapset osasivat opettaa edellisellä kerralla pois olleita lapsia. Lapset opettivat liikkeet toisilleen useimmiten niin, että he näyttivät liikkeen ilman sanallista opetusta. Osa lapsista osasi ohjeistaa myös sanallisesti. Kun menin pienryhmän luokse, ohjeita antava lapsi pyysi, että menisin pois, jotta hän saisi rauhassa opettaa toista lasta. Edellisellä kerralla pois olleet lapset lähtivät reippaasti mukaan uuden opetteluun ja oppivat liikkeet nopeasti.

Havainnoista ilmeni, että lapset osaavat tuottaa lapsilähtöistä koreografiaa pienryhmissä. He tarvitsivat pienryhmätyöskentelyssä kuitenkin opettajan tukea ja ohjeistusta. Lapset kertoivat pienryhmäharjoitusten olleen kivaa, raskasta, tylsää ja nopeaa.

5.2 Parityöskentely

Lapset tarvitsivat paritehtäviin tarpeeksi aikaa. Lasten tehtävänä oli keksiä kaksi erilaista patsasasentoa ja opettaa ne sen jälkeen omalle parilleen. Näin patsaista rakentui neljän patsasasennon pituinen koreografia. Haasteita tehtävässä näkyi päätöksenteossa siitä, kumpi lapsista näyttää ensin. Kun lapset eivät osanneet päättää, annoin heille sattumanvaraisesti numerot yksi ja kaksi, ja asennot opetettiin numerojärjestyksessä. Lapset saivat patsasasentojen keksimisen avuksi sanallisia mielikuvia: satuhahmot ja "tee sellainen asento kuin sinusta otettaisiin kuva sanomalehteen". Asentojen keksiminen vei aikaa ja lapset matkivat helposti toistensa asentoja. Yleisiä asentoja, joita lapset tekivät ensimmäisellä harjoituskerralla, olivat rapuasento, yhdellä jalalla seisominen ja makuuasento.

Seuraavalla kerralla harjoitus oli jo tuttu, ja teimme harjoituksen uudestaan uuden parin kanssa. Nyt lapset olivat hoksanneet, mistä harjoituksessa oli kyse, ja he keksivät asentoja itsenäisemmin. Lisäksi he keksivät patsasasentoihin toisella kertaa pieniä yksityiskohtia. Osa lapsista antoi omalle parilleen sanallisia ohjeita rohkeammin kuin ensimmäisellä kerralla (katso esimerkki 3). Patsasasennot olivat monipuolisempia kuin ensimmäisellä kerralla (katso esimerkki 3). Parit esittivät patsasasennot muille lapsille. Lapset esittivät pareittain patsasasentonsa muille lapsille, niin että puolet lapsista tanssi ja puolet katsoi. Esitystilanteessa kävi niin, että jos lapset

unohtivat patsasasennon, he eivät jääneet paikoilleen vaan ottivat mallia muiden patsaista. Lapsista esiintyminen oli mukavaa.

ESIMERKKI 3. Otteita tutkimushavainnoista

"...Pitäiskö mejän vaihtaa suoraksi, niinku...Lapsi ei jatka ohjeen kertomista, mutta näyttää liikkeit"

"...Hyppy, sää lähet jäljessä...Lapsi opettaa hyppyjä kaanonissa"

"Kieli ulos"

"Patsasasentoja: silta, rapu, makuuasento, seisaaltaan kämmenet vastakkain parin kanssa, lankku"

Kun paikalla oli uusi lapsi, joka oli tanssitunnilla ensimmäistä kertaa, ei hän meinannut keksiä omaa patsasasentoon. Hänelle sattui pari ujo tyttö. Kumpikaan lapsista ei keksinyt patsasasentoja. Sen jälkeen, kun olin kannustanut lapsia sanallisilla mielikuvilla, kuten satuhahmo tai urheilulaji, lapset alkoivat keksiä liikkeitä itsenäisesti. Liikkeet muistuttivat kylläkin hyvin paljon toisten parien keksimiä liikkeitä.

5.3 Musiikin antamat mielikuvat

Lasten tehtävänä oli liikkua musiikin antaman mielikuvan mukaisesti (liite 3, harjoitus 4). He keksivät monipuolisesti erilaisia liikkeitä musiikin avulla. Liikkumisen jälkeen lapset saivat kertoa mielikuvistaan (katso esimerkki 4). Lapsilla tuli mieleen paljon erilaisia mielikuvia. Erotin lasten liikkeistä hyppelyitä, hyppyjä, jalannostoja, erilaisia pyörimisiä, ryömimistä, juoksemista ja taistelemista. Lapset liikkuivat musiikin mukaan monipuolisesti hyödyntäen musiikkien erilaisia rytmejä ja dynamiikkaa.

ESIMERKKI. 4. Otteita tutkimuspäiväkirjasta.

"Lapset saivat kertoa musiikin luomista mielikuvista. Lapset kertovat: satuhahmoja, eläimiä, ajoneuvoja, ninja, pomppiva puu, leija, tuuli, rokki, seikkailu, puut, rosvo, agentti, intiaanit, iloinen ja hyvä mieli"

Välillä musiikki oli lapsille liian haastavia luomaan mielikuvia. Silloin annoin lapsille sanallisia ohjeita kuten iloinen, höyhenen kevyt, voimakas ja niin edelleen sen mukaan, mikä mielikuva minulla tuli musiikista. Ohjeet auttoivat lapsia keksimään liikkeitä.

Musiikilla on tärkeä tehtävä tukea tanssiliikkeiden keksimistä. Mitä vaihtelevampaa musiikkia opettaja käyttää, sitä monipuolisempia tanssiliikkeitä lapset keksivät. Kun jokaisen lapsen ehdottamat liikkumistyylit huomioidaan ja niitä kokeillaan yhdessä, saadaan kasaan paljon tanssiliikkeitä. Niiden avulla voidaan rakentaa lapsilähtöistä koreografiaa.

5.4 Sanalliset mielikuvat

Sanalliset mielikuvat auttoivat lapsia keksimään tanssiliikkeitä. Yritin käyttää sellaisia sanallisia mielikuvia, joiden parissa lapset toimivat. Esimerkiksi lapset liikkuvat paljon ulkona sekä näkevät ja ovat kiinnostuneita eri eläimistä. Myös satu ja metsä herättivät lapsissa paljon erilaisia mielikuvia. Erotin lasten liikkumisesta eri tasojen käyttöä ja niissä liikkumista kahdella jalalla, jalkojen ja käsien varassa sekä nelinkontin.

Kun pyysin lapsia liikkumaan kevyesti, he tekivät käsistä linnunsiivet ja leijailivat ja ottivat rauhallisia askeleita. Musiikkina soitin klassista musiikkia. Hip hop -musiikkiin lapset liikkuivat lähinnä riehuen, vaikka itse ajattelin, että siihen voisi liikkua rennosti. Kokeilin lapsia saada liikkumaan rennosti myös sanallisen ohjeistuksen avulla. Erittelin lapsille annettavia ohjeita pään nyökyttelyyn ja polvien joustoon. Sen jälkeen lasten liike näytti rennolta. Opettajana täytyy pohtia sanojen käyttöä niin, että lapset ymmärtävät ne. Nopeatempoisen musiikin sijasta hidastempoisen musiikki olisi saattanut toimia harjoituksessa paremmin. Kun sanallinen ohje oli iloinen ja soitin rytmikästä rumpumusiikkia, lapset tekivät erilaisia hyppelyitä, askelluksia ja temppuja.

Havaintojeni mukaan sanalliset mielikuvat tukivat tanssiliikkeiden keksimistä. Parhaaksi oppimisympäristöksi tanssiliikkeiden keksimiseen osoittautui tilanne, jossa soitin musiikkia, joka tuki kertomaani sanallista mielikuvaa. Myös sanallisen mielikuvan käytön harjoituksissa ilmeni paljon liikkeiden matkimista lasten välillä.

5.5 Sanalliset mielikuvat liikkeiden muistamisen tukena

Sanalliset mielikuvat auttoivat lapsia muistamaan opettamani tanssisarjan liikkeet todella hyvin (liite 3, harjoitus 7). Suurin osa lapsista ehdotti liikkeille nimiä. Lasten keksimät mielikuvat liikkeistä olivat mielestäni arkisia asioita (katso esimerkki 5). Osa lapsista oli aktiivisempia keksimään liikkeitä kuin toiset. Pyrin huomioimaan jokaisen lapsen ehdotuksen.

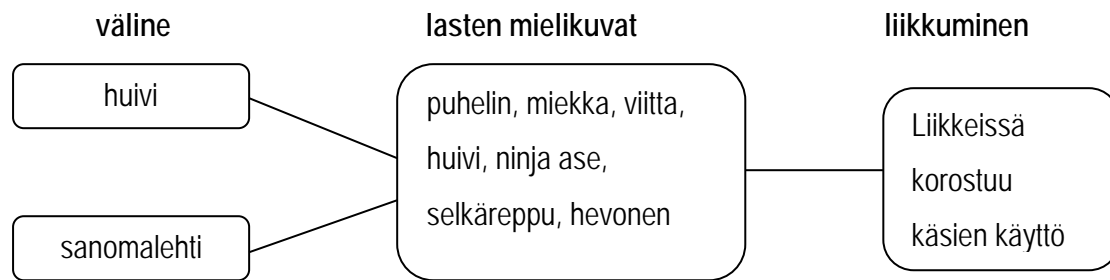
ESIMERKKI 5. Otteita tutkimushavainnoista.

" juna, asenne, autolla ajo, lentäminen, pyöränrenkaan pumppaaminen, hyppiminen ja rengas sutii..."

Lapset muistivat liikkeet erityisen hyvin heidän liikkeille keksimiensä nimien avulla. Koreografian liikkeiden kertaaminen ilman opettajaa onnistui lapsilta hämmästyttävän hyvin. Uskon myös, että musiikki tuki harjoitusta ja tanssisarjan liikkeitä.

5.6 Väline liikkeiden keksimisen tukena

Lapset keksivät välineen avulla tanssiliikkeitä, joissa korostui käsien käyttö. He pystyivät muokkaamaan sanomalehden käyttötapaa erilaisiksi välineiksi niin, että sanomalehden merkitys unohtui (katso kuvio 2). Opettajana pystyin havaitsemaan lasten liikkuessa heidän kertomiaan uusia sanomalehden merkityksiä. Lapset saivat kokeilla kaikkien ehdottamia tapoja liikkua sanomalehden kanssa. Välineen merkityksen muuttaminen onnistui lapsilta erittäin hyvin.

KUVIO 2 .Lasten liikkuminen välineen kanssa.

Kokeilimme myös jumppapatjan hyödyntämistä liikkeen tekemisen hahmottamisessa. Harjoittelimme grand jete -hyppyä lasten kanssa puhumalla ojan yli hypystä. Moni lapsi hyppäsi ojan yli ponnistaen kahdella jalalla tai ponnistaen yhdellä jalalla ja tulemalla kahdelle jalalle alas. Kun asetin patjan maahan luomaan mielikuvan ojasta, lähes kaikki lapsista ponnistivat yhdellä jalalla ja tulivat toisella jalalla alas. Patja auttoi lapsia tekemään hypyn tavoittelemallani tavalla.

Kolmas testaamamme väline oli huivi. Sen kanssa liikkuminen onnistui lapsilta yhtä hyvin kuin sanomalehden kanssa liikkuminen. Sanomalehden kanssa liikkuminen oli jämäkämpää ja huivin kanssa pehmeämpää. Tähän vaikuttivat varmasti välineiden rakenne ja muoto. Käsien liikehdintä korostui myös huivin kanssa liikkuessa. Ilman välinettä liikkuessa korostui enemmän lasten jalkatyöskentely, mutta toki he käyttivät myös jonkin verran käsiä.

Lapsista näkyi riemu, kun otin välineet esille tunnin alussa. He olivat niin innoissaan, etteivät malttaneet kunnolla kuunnella ohjeita. Annoin sanomalehdet lapsille ehkä liian aikaisin. Jos olisin kertonut ensin ohjeet ja sitten vasta jakanut sanomalehdet, lapset olisivat malttaneet kuunnella ohjeet keskittyneesti loppuun asti. Välineen avulla lapset jaksoivat liikkua pitkiäkin aikoja.

Liikkuminen välineen kanssa oli lapsista mukavaa. Lasten liikkumisesta erottui erityisesti käsien käyttö, kun liikuimme sanomalehtien ja huivien kanssa. Väline toimi tanssitunneilla hyvänä lisäelementtinä rikastuttaen lasten liikkumistapoja. Kun tunneilla ei ollut välinettä käytössä, lasten liikkuminen rajoittui enemmän jalkoihin.

5.7 Opettajan näkökulma

Yhteistoiminnallisen oppimisen harjoituksissa lasten oli vaikea keksiä liikkeitä ilman opettajan antamia lisäohjeita. Päätin antaa neuvoja mielikuvateeman mukaan eli käyttäen sanallisia ja

musiikillisia ohjeita liikkeiden keksimisen inspiraationa. Ohjeistin lapsia myös esimerkiksi siinä, kenen vuoro on opettaa oma liike muille pienryhmän jäsenille. Lasten oli välillä vaikeaa keskittyä ja odottaa lisäohjeiden saamista, koska en pystynyt oheistamaan kaikkia ryhmiä yhtä aikaa. Tämä toi minulle haasteita päättää, mitä ryhmää neuvaisin ensimmäisenä. Lisäksi tehtävänannon muoto ja pituus olivat asioita, joihin yritin kiinnittää paljon huomioita tutkimusjakson edetessä. Ohjeiden annon tuli olla selkeää ja napakkaa. Lapset jaksoivat keskittyä tehtäviin paremmin silloin, kun kerroin heille, että voidaan leikkiä tunnin lopussa.

Valitsin opettajana tietoisesti mahdollisimman erityylistä musiikkia pohtien ensin itse, miten minä liikkuisin kyseiseen musiikkiin. Näin ollen omilla mielikuvillani oli vaikutus musiikkivalintoihin. Lisäksi jos käytin sanallisia mielikuvaohjeita musiikin tukena, kerroin sanallisia ohjeita omien mielikuvieni mukaan. Sanallisten ohjeiden antoa piti myös miettiä niin, että lapset ymmärtäisivät ne.

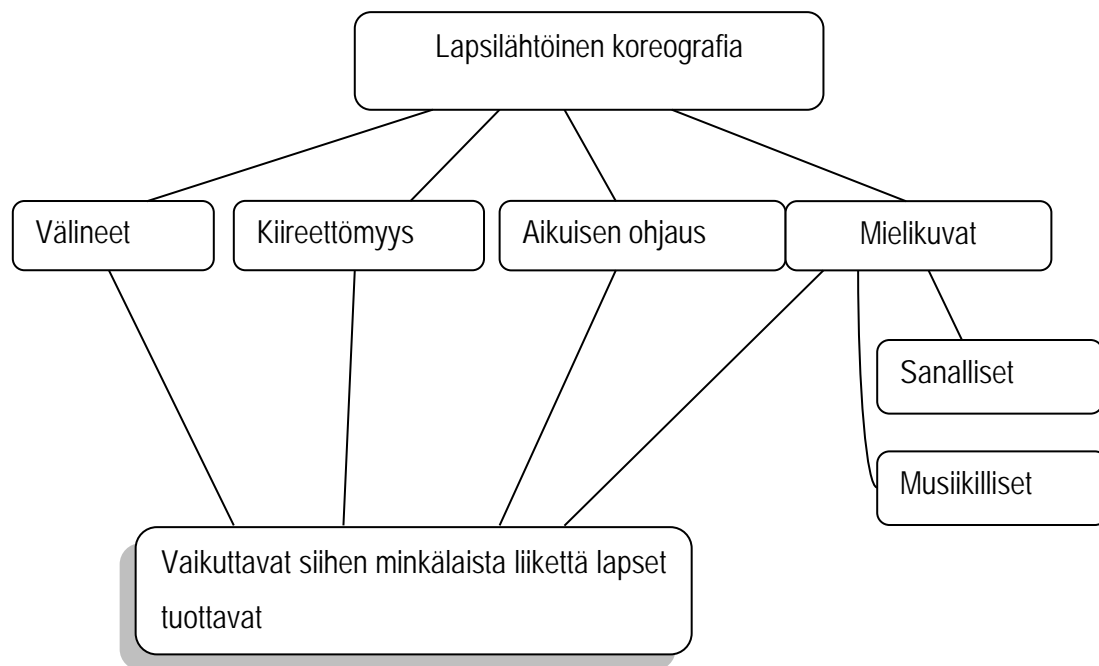
Opetustuokioihin oli tärkeää osallistua mahdollisimman avoimesti ja uskaltaa heittäytyä lasten ehdotuksiin. Olin motivoitunut koko prosessin ajan ja menin tunneille motivoituneena. Myös sillä, että lapset olivat yleensä innostuneita tanssitunneilla, oli vaikutusta omaan positiiviseen motivaatiooni.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, minkälaisen yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmien ja mielikuvien avulla voidaan rakentaa lapsilähtöistä koreografiaa. Päädyin tarkastelemaan yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmien toimivuutta pari- ja pienryhmätyöskentelyn näkökulmasta. Mielikuvina käytin sanallisia sekä musiikin ja välineen antamia mielikuvia.

Pienryhmätyöskentely ja parityöskentely sopivat menetelminä hyvin lasten tanssitunnille. Ne rikastuttavat tunteja niin, että koko ajan ei tarvitsisi oppia opettajajohtoisesti. Lapset onnistuivat rakentamaan itse koreografiaa joko keksien liikkeitä tai patsasasentoja. Lapset tarvitsevat kuitenkin opettajan ohjausta ja tukea. Kerroin lapsille joko musiikillisia tai sanallisia ohjeita tanssin rakentamiseen. Haasteita yhteistoiminnallisen oppimisen harjoitukseen toi se, että kuusivuotiaat lapset vasta harjoittelevat ryhmässä toimimisen taitoja. Keskustelu tuotti pienryhmissä eniten ongelmia. Kuitenkin lapset auttoivat toinen toisiaan, oppivat toinen toiseltaan, ja lisäksi minä opettaja annoin lapsille tukeni. Näin lasten oppiminen tapahtui lähikehityksen vyöhykkeellä. Vygotskin (1982, 185) mukaan sellainen opetus on hyvää, joka kulkee kehityksen edellä ja vie sitä perässään. Juuri tästä lähikehityksen vyöhykkeellä opettamisessa on kyse.

Lapset tekivät päätöksiä tanssiliikkeistä eniten matkimalla, valitsemalla sen liikkeen, joita enemmistö teki tai valitsemalla sen liikkeen, mikä oli viimeisenä näytetty. Myös ajan merkitys korostui, sillä lapset tarvitsivat harjoitukseen enemmän aikaa kuin olin suunnitellut (katso kuvio 2). Jälkeenpäin ajateltuna tuntuu, että hätäilin välillä liikaa ja menin liian nopeasti seuraavan tanssiharjoitukseen. Opettajana on osattava elää hetkessä ja tehtävä päätöksiä nopeasti. On myös uskallettava heittäytyä tilanteisiin. Vaikka tunneilla olisi käytössä valmiit suunnitelmat, voivat suunnitelmat muuttua esimerkiksi ajankäyttöön liittyen. Miksi kiirehtiä seuraavaan harjoitukseen, jos lapset nauttivat meneillään olevasta harjoituksesta? Lisäksi on kiinnostavaa nähdä, mihin lasten itse keksimät koreografiat kehittyvät.

KUVIO 2. Lapsilähtöisen koreografian rakentuminen tanssitunneilla.

Opettajana yritän huomioida, mitä pienryhmissä tapahtuu. Tämä oli haastavaa, koska toimin yksin opettajana ja pienryhmiä oli kolme. Tein kuitenkin valinnan ottaa näin suuren ryhmän, koska olisi ollut epäreilua syksyn opetuksen jälkeen sanoa, että ryhmässä saa jatkaa vain osa lapsista. Videomateriaalin avulla pääsin onneksi palaamaan opetustilanteisiin. Olisi ollut järkevää vaihtaa välillä kameran paikkaa, koska lasten pienryhmät asettuivat yleensä samoille paikoille tanssisalissa. Näin olisin nähnyt lasten toimintaa eri näkökulmista. Lähtökohtana prosessille oli se, että tarpeen tullen lopullinen vastuu lasten omien koreografioiden rakentumisessa on minulla. Lapsilähtöisessä kasvatuksessa pyritään tekemään yhdessä lapsen kanssa. Aikuisen tehtävänä on tukea lasta ja tutkia yhdessä lapsen kanssa. Opettajana pyrin huomioimaan lasten kiinnostuksen kohteet ja sen perusteella suunnittelemaan opetuksen sisältöä. Kannoin vastuun siitä, että asiat toimivat. Lisäksi kannustin lapsia aloitteellisuuteen sekä uuden oppimiseen ja kokeilemiseen. Pyrin huomioimaan jokaisen lapsen tunnin aikana. Lapsen on tärkeää tuntea itsensä tärkeäksi ja merkitykselliseksi. (Kinos 2001, 30, 36, 37; Autio & Kaski 2005, 27–28.)

On tärkeää opettaa lapsille yksi asia kerrallaan eikä kertoa kaikkea ohjeistusta kerralla. Välillä tein sen virheen, että kerroin liikaa ohjeita kerralla. Silloin lapset eivät jaksaneet keskittyä kuuntelemaan ohjeita. Havaitsin, että leikki motivoi lapsia jaksamaan paremmin. Sen vuoksi kerroin lapsille, että leikitään tunnin lopussa, jos jaksetaan keskittyä vielä vähän aikaa.

Kun lasten keksimien liikkeiden perustana ovat sanalliset ja musiikin antamat mielikuvat, on opettajan tärkeää osata perustella käyttämiään sanoja ja musiikkia. Sanallisia mielikuvia ja musiikkia valittaessa on pohdittava, miten lapset ymmärtävät ja kuulevat asioita (Pääjoki 2011, 111). On pohdittava, minkä asioiden äärellä lapset elävät arjessa ja sitä kautta löytää myös tanssitunnilla käyttöön otettavia sanoja ja musiikkeja. Musiikkia voi kuulla myös monella eri tavalla, ja siksi olisikin tärkeää valita mahdollisimman monenlaista musiikkia. Itse käytin paljon instrumentaalimusiikkia, koska halusin lasten keskittyvän kuuntelemaan musiikin rytmii ilman laulua. Musiikki herättää kuulijassaan tunteita (Lindh 1998, 189).

On vaikeaa sanoa kumman avulla lapset keksivät helpommin liikkeitä, sanallisten vai musiikin antamien mielikuvien avulla. Mielestäni liikkeiden keksiminen tapahtuu onnistuneesti näiden kahden tekijän yhteisvaikutuksesta. Lapset tarvitsivat usein musiikin tueksi sanallisia ohjeita, ja toisaalta musiikin tehtävänä oli tukea sanallisia mielikuvia.

Välineen kanssa liikkuminen oli lapsista hauskaa, ja sen avulla lapset keksivät monipuolisesti erilaisia liikkeitä. Lisäksi sanomalehti oli helppo väline käyttää lasten tanssitunnilla, koska lehtiä on ensinnäkin helposti saatavilla, ja toiseksi lapset pystyvät muokkaamaan sanomalehden muotoa vaivattomasti. Väline motivoi lapsia liikkumaan.

Kaikissa tutkimuksen eri osa-alueissa nousi tärkeäksi tunnin alussa käytettyjen orientoivien harjoitusten merkitys. Kun tunnin alussa oli harjoiteltu esimerkiksi kontaktin ottamista toisiin lapsiin, ei se ollut enää niin vaikeaa pienryhmä- tai paritehtävissä. Kun lapset saivat kuulla toistensa ehdotuksia, miten kuultuun musiikkiin voisi liikkua, oli omien liikkeiden keksiminen helpompaa seuraavissa samantyyolisissä harjoituksissa. Lisäksi teimme niin, että joissakin musiikkimielikuvana harjoituksissa soitin musiikkia alkuun ja liikuimme musiikkiin lasten kanssa yhdessä opettajajohtoisesti. Sen jälkeen lapset keksivät itse aktiivisesti eri liikkumistyytlejä.

Harjoitus, jossa lapset saivat liikkeiden muistamisen avuksi keksiä liikkeitä kuvaavia sanoja, toimi erittäin hyvin. Kokeilimme tätä liikkeille nimi -harjoitusta erillisenä harjoituksena loppupuolella tutkimusjaksoa, joten emme ehtineet hyödyntää sitä aikaisemmissa harjoituksissa. Lapset olisivat luultavasti muistaneet myös pienryhmissä tehdyt omat koreografiat paremmin, jos niillekin liikkeille oltaisi annettu nimet. Tulen käyttämään myös jatkossa lasten tanssitunneilla tätä keinoa liikkeiden muistamisen apuna.

Mielestäni tanssitunti sopi hyvin arkeen päivään osana päivähoitoa. Lapset tulivat tanssitunneille kesken päiväkotipäivän. He harjoittelivat matkalla tanssitunneille ja ollessaan tanssitunneilla muun muassa liikenteessä liikkumista, omista tavaroista huolehtimista, ryhmässä työskentelyn taitoja, luovuutta, itseilmaisua ja motorisia taitoja. Lisäksi valtakunnallisesti asetetusta kahden tunnin liikuntasuosituksista päivässä lapset tavoittivat lähes puolet. Tanssituntien tehtävänä on ennen kaikkea ylläpitää lapsen luonnollisia liikunnallisia, ilmaisullisia ja luovia kykyjä. Liikkumisesta on vaarassa tulla liian mitattavissa oleva tapahtuma, jossa keskitytään kehon taidon ja ulkonäön korostamiseen sekä osaamisen ja suoriutumisen palkitsemiseen. (Anttila 2001, 85.) Tutkimukseni tanssitunneilla näkyi lasten riemu, ja he saivat yhteisiä kokemuksia tanssin kautta ja saivat heittäytyä tanssin vietäväksi. Kokonaisuudessaan prosessi oli erittäin antoisa sekä lapsille että minulle.

7 POHDINTA

Olen opettanut lapsia paljon tanssitunneilla ja muutenkin työskennellyt lasten parissa päiväkodissa. Opetusrepertuaariini kuuluu kaiken ikäisten opettaminen, mutta lapset ovat lähellä sydäntäni. Siksi päätöksen tekeminen tehdä opinnäytetyö lasten parissa tuntui luonnolliselta. Lisäksi halusin tehdä tutkimuksen, jonka tulokset auttaisivat työskentelyä sekä tanssinopettajana että lastentarhanopettajana. En ollut aikaisemmin perehtynyt tutkimuksessani käyttämiini menetelmiin lapsilähtöisen koreografian rakentajana.

Tutkimusprosessin alkuvaiheessa minulla oli näkemys siitä, mitä halusin tutkia. Lähtökohtana olivat siis eri menetelmät, joiden avulla voitaisiin rakentaa lapsilähtöistä koreografiaa. Minkälaista liikettä lapset keksivät eri menetelmien avulla? Tutkimuksen edetessä jouduin rajaamaan tutkimuksessani käytettyjä menetelmiä. Yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmät rajoittuivat tutkimuksen edetessä pari- ja pienryhmätyöskentelyn tutkimiseen. Sanallisen, musiikin antaman ja välineen muodostaman mielikuvan rinnalta jäivät pois muun muassa valokuvien käyttö. Opettajana on osattava tehdä ajankäytöllisiä valintoja. Olin joillekin tunneille suunnitellut liikaa materiaalia ja tein tunnin aikana päätöksen jättää osan materiaalista pois tai jättää ne tehtäväksi ensi kerralle. Prosessin aikana myös havahduin ajatukseen "vähemmän on enemmän". Lisäksi koska kaikki lapset eivät olleet joka kerta paikalla, meni seuraavalla tunnilla aikaa kertaamiseen.

Tutkimuksen haasteita olivat suuri lapsiryhmä erityisesti yhteistoiminnallisen oppimisen harjoituksissa. Halusin kuitenkin antaa jokaiselle esiopetusryhmän lapselle mahdollisuuden jatkaa ryhmässä myös kevään ajan. Olisi ollut epärealistista sanoa osalle lapsista, että he eivät saakaan osallistua. Lasten tanssitunnit ovat suosittuja tunteja eri tanssikouluissa, ja yleensä osallistuvia lapsia on saman verran kuin tutkimukseeni osallistui eli 15. Tutkimukseeni osallistujien määrä on realistinen suhteessa tanssikouluihin, ja pystyn hyödyntämään tutkimukseni tuloksia lasten tanssitunneilla. Havaintojen tekoa olisi helpottanut se, jos olisin asettanut videokameran välillä eri puolelle salia. Näin olisin saanut monipuolisemman kuvan salin tapahtumista. Esimerkiksi pienryhmät asettuivat yleensä samoille paikoille joka tunnilla, ja kameraa siirtämällä olisin nähnyt monipuolisemmin ryhmien sisäisiä toimintoja.

Havainnointi menetelmänä on mielestäni mielenkiintoinen, ja sen avulla voi saada erittäin paljon huomioita tunnilla tapahtuvista tekijöistä. Havaintojen kirjoittaminen ja tulkitseminen vaatii

kuitenkin paljon aika. Myös itse havainnointia olisi harjoitettava etukäteen ja kehitettävä tutkimusjakson edetessä. Havaintojen avulla ihminen osaa kehittää oppilaitaan sekä itseään. En ollut ennen katsonut itseäni videolta opettamassa, ja sain tutkimukseni kautta paljon ajateltavaa opettajuudestani. Nähtyäni opetustapojani videon kautta pystyn refleктоimaan omaa opetustyyliäni ja muuttamaan sitä parempaan suuntaan. Yksi huomioimani asia oli esimerkiksi se, kuinka kaukaa lapsille puhuin. Lisäksi kirjallisuuteen tutustuminen laajensi ammatillisia näkemyksiäni ja motivoi entisestään sivistämään itseäni lukemalla ammatillisen kirjallisuuden sekä tieteellisten tutkimusten tekstejä.

Lapset osallistuivat tanssitunnille mielellään, ja monelle siitä tuli yksi viikon kohokohdista. Myös itselleni prosessi oli mielenkiintoinen, ja olin motivoitunut koko prosessin ajan. Lapsia motivoi tunneilla paljon se, että he tiesivät tanssimateriaalista rakentuvan esityksen, joka tullaan esittämään vanhemmille. Tutkimus pysyi aikataulussa ja valmistui marraskuussa 2014. Lasten kanssa keskustelut olivat erittäin antoisia ja yllättäviä. Lasten vilkasta mielikuvitusta kannattaa käyttää lasten tanssitunneilla hyödyiksi. Heiltä voi saada paljon ideoita tanssintuntien suunnitteluun. Jatkotutkimusaiheena olisikin rakentaa kokonainen tanssiteos niin, että lapset saisivat itse päättää myös esimerkiksi musiikit ja asut. Lisäksi voitaisiin hyödyntää sadutusta teoksen käsikirjoituksen luomisessa. Kohderyhmä voisi olla pienempi kuin tutkimuksessani.

Tutkimuksen luotettavuutta oli tärkeää arvioida koko opinnäytetyön tekemisen ajan. Laadullisen opinnäytetyön keskeinen luotettavuuden kriteeri on kertoa tarkasti opinnäytetyön toteuttamisesta aineiston keruun olosuhteisiin sekä todenmukaisuuteen. Luotettavuushaasteet jakautuivat moniin asioihin opinnäytetyössä. Osa haasteista liittyi tiedonkeruuseen, osa mittaamiseen ja osa opinnäytetyön sisällöllisiin tavoitteisiin. (Hirsjärvi ym. 1997, 216–217; Vehkalahti 2008, 12.)

Tanssitunnilla lapset oppivat monipuolisesti erilaisia asioita. Lapset saivat harjoitella tärkeitä ryhmässä toimimisen taitoja kuten kuuntelemista, keskittymistä ja oman vuoron odottamista. Tanssin avulla lapsi kohtasi toisen lapsen, synnytti heille jaetun kokemuksen, jonka avulla lapset matkasivat yhteiseen seikkailuun ja mielikuvitus matkaan. (Anttila 2009, 20). Oli ilo näyttää lasten tuotoksia heidän vanhemmilleen lasten kevätjuhlassa. Olen tyytyväinen tutkimukseni toteutumiseen ja entistäkin motivoituneempi opettamaan lapsia myös tulevaisuudessa.

Voin hyödyntää työelämässä tutkimukseni tuloksia, ja minulla on nyt käytössäni yksi toimiva työkalu lasten tanssitunnille. Toivon, että pystyisin yhdistämään lastentarhanopettajan ja

tanssinopettajan työt tulevaisuudessa. Minusta tuntuu, että hyödyn molemmista töistä ja että ne tukevat toisiaan. Haluan myös vahvistaa omalla työpanoksellani tanssin yhteiskunnallista asemaa kohti tanssin vakiintumista opetussuunnitelmiin. Mielestäni tanssikasvatus sopii erittäin hyvin taidekasvatuksen sisältöön. Tanssikasvatusta tulisi hyödyntää varhain, ja näin saataisiin murrettua tanssiin liittyviä ennakkoluuloja.

LÄHTEET

- Anttila, E. 2009. Tanssii tätien kanssa- luova liikunta ja tanssi varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Ruokonen I & Välimäki A-L (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, opas 3. Helsinki, 16–21.
- Anttila, E. 2001. Tanssi: kehon leikkiä. Teoksessa S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen. Taiteen ja leikin lumous: 4-8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. Helsinki: Finn lectura. 77, 85.
- Anttila, E. 1994. Tanssin aika : opas koulujen tanssikasvatukseen. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.
- Autio, T. & Kaski, S. 2005. Ohjaamisen taito, liikunta tukemassa lapsen ja nuoren kasvua. Helsinki: Edita.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino. 3. painos.
- Grönfors, M. 2010. Teoksesta J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2010. Jyväskylä: PS-kustannus. 156–159, 165–166.
- Heinonen, S-L. & Suojala, M. 2001. Lapsi elää satua. Teoksessa S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen. Taiteen ja leikin lumous: 4-8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. Helsinki: Finn lectura. 144–145.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2011. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi. 13. uudistettu painos.
- Huizinga, J. 1984. Leikkivä ihminen: yritys kulttuurin leikkiaineuksen määrittelemiseen. Suom. S. Salomaa. Helsinki: WSOY. Alkuperäisjulkaisu 1947.
- Kinos, J. 2001. Lapsilähtöinen varhaiskasvatus. Teoksessa E. Hujala (toim.) Puheenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta 2001, Oulu: Varhaiskasvatus 90. 30, 36, 37.

- Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II: näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS kustannus. 70–73.
- Koppinen, M-L. & Pollari, P. 1995. Yhteistoiminnallinen oppiminen: tie tuloksiin. Porvoo: Juva. 2. painos.
- Kuula, A 2006. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Osuuskunta vastapaino.
- Laki lasten päivähoidosta. 19.1.1973/36.
- Malmberg, M. 2012. MÄÄ AINAKIN TANSSIN HIANOSTI –3-4- vuotiaiden tyttöjen tanssikäsityksen rakentuminen. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 25.10.2014, <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/83624/gradu05952.pdf?sequence=1>
- Lindh, R. 1998. Mielikuvaoppiminen. Porvoo: Juva.
- Pääjoki, T. 2011. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja 2011. Jyväskylä: PS-kustannus. 111.
- Saloviita, T. 2006. Yhteistoiminnallinen oppiminen ja osallistava kasvatus. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.
- Turja, L. 2011. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja 2011. Jyväskylä: PS- kustannus. 46.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005: 17.
Viitattu 15.3.2014. http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/_julkaisu/1065061

Viitala, M. 1998. Tanssia elämyksen ehdoilla: lasten ja nuorten tanssin luovia prosesseja.
Helsinki: Svoli-palvelu.

Vähämäki, M. & Paalumäki, A. 2011. Havainnointi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa.
Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat: perusteita
laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan 2011. Helsinki: JTO. 105–106.

Vygotski, L. 1984. Ajattelu ja kieli. Suom. K. Helkama & A. Koski- Jännes. Espoo: Weilin + Göös.
Alkuperäisjulkaisu 1931.

Yleissopimus lasten oikeuksista 20.11.1989.

Hyvät vanhemmat

Olen tanssinopettaja (AMK) -opiskelija Oulun ammattikorkeakoulusta. Opetin merikotkan päiväkodin eskareille tanssia syksyn 2013 ajan. Tunnit olivat syksyllä osa opetusharjoitteluani. Tunnit jatkuvat keväällä 2014 ja muuttuvat osaksi opinnäytetyötäni. Alan tekemään opinnäytetyötä aiheesta mielikuvien käyttö lasten tanssitunnilla hyödyntäen yhteistoiminnallista oppimista. Kohderyhmäni on merikotkan päiväkodin eskari ryhmä. Koska kyseessä on lapset, tarvitsen vielä vanhemmilta virallisen luvan lapsen osallistumiseen tunneille. Tulen keräämään aineistoa opinnäytetyötäni varten havainnoimalla sekä videokuvaamalla tunteja.

Lasten henkilöllisyys eikä myöskään päiväkodin nimi tule esiintymään opinnäytetyön raportissa.

Kiitos vastauksestanne

Ystävällisin terveisin

Jenni Kurtti

Opinnäytetyön ohjaava opettaja: Niina Susan Vahtola

Saa osallistua ____

Ei saa ____

Lapsen nimi: _____

Vanhemman allekirjoitus _____

Havainnointikysymykset

Kuinka onnistuvat

- a) pienryhmätyöskentely?
 - a. Miten päätöksen teko toteutuu?
- b) parityöskentely?
- c) miksi eivät onnistu?
- d) tarvitaanko opettajan ohjeistusta?

Minkälaisia mielikuvia lapset keksivät?

Miten lapset liikkuvat mielikuvien mukaan?

Kuinka hyvin lapset muistavat liikkeet mielikuvien avulla?

Miten lapset liikkuvat välineen kanssa?

Lapsilähtöinen koreografien rakentuminen

- a) millä keinoin?

TANSSITUNNEILLA TEHTYJÄ HARJOITUKSIA

1. Kissa ja hiiri leikki

Jakaudutaan 3-5-henkilön pienryhmiin. Keksikää pienryhmille nimet.

Keksikää seuraavaksi oma liikkumistyyli opettajan antaman mielikuvan mukaan. Jokainen ryhmä saa oman mielikuvan Huom. Mielikuvan voi antaa joko sanallisesti tai musiikin avulla.

Mielikuvat ja musiikit ryhmille:

ryhmä1: iloinen, onnellinen tai PSY- Gangnam style

ryhmä2: eläin tai Brazilian Samba Music- Drums Of The World

ryhmä3: kevyt, rauhallinen tai Björk- Frosti

ryhmä4: vaaniva tai Mari Kivimäki- Hutjakka

Seuraavaksi valitaan yksi lapsista kissaksi. Muut lapset ovat leikissä hiiriä omassa ryhmässään. Kissa asettuu salin keskelle kyykkyy. Opettaja alkaa soittamaan ryhmien musiikkeja sattumanvaraisessa järjestyksessä, pysäyttäen musiikin ajoittain. Kun ryhmä kuulee oman musiikin, lähdetään liikkumaan kissan ympärillä. Ja kun musiikki loppuu, kissa saa lähteä ottamaan liikkuvia hiiriä kiinni. Hiiret ovat omassa kotinurkassaan turvassa. Jos jää hiiri jää kiinni, muuttuu se kissaksi.

Harjoituksen tavoitteena on harjoitella sanallista kommunikaatiota, tehdä ryhmän sisällä päätöksiä ja keksiä tanssiliikkeitä mielikuvien avulla.

2. Oman koreografian keksiminen

Musiikki: Madagascar soundtrack- Once upon a time in Africa

1. Jakaannutaan kolmeen pienryhmään. Kerrataan ryhmän säännöt.
2. Jokainen ryhmän jäsen saa tehtäväkseen keksiä oman patsasasennon. Toistetaan asennot niin monta kertaa, että ne muistetaan. Opettaja voi auttaa lapsia sanomalla mielikuvia, esimerkiksi satuhahmoja. Sen jälkeen jokainen ryhmän jäsen saa oman numeron (1,2,3,4,5). Tehdään patsas oman ryhmän kanssa niin, että yksi numero kerrallaan asettuu patsasasentoon. Ohjeena on, että jokin kehonosa on liitettävä jo patsasasennossa olevaan.

Näin patsaista muodostuu ketju. Toistetaan useaan kertaan, jotta asetelma jää lapsille mieleen. Asetelmasta tulee tanssin alkuasento.

3. Keksitään tanssille loppuasento, jossa kaikki ovat samassa asennossa. Annetaan kullekin ryhmälle mielikuva siitä, minkälainen asennon tulee olla. ryhmä 1: iso liike, räjähdys. ryhmä 2: kurottava liike, pitkä. ryhmä 3: hassu liike, pelle.
4. Opettaja antaa ohjeet tanssiliikkeille alku- ja loppuasentojen väliin seuraavassa järjestyksessä.
 - Keksikää tapa liikkua piirissä, käsistä kiinni pitäen ryhmän sovitulla tavalla. (jos ei onnistu opettaja antaa ohjeet, esim. juosten, kävellen tai hiipien)
 - Keksikää käsiliike, opettaja voi antaa tukisanoja, jos lapset eivät keksi liikettä: ravistelu, kurotus, heilutus, pyöritys, laineet jne.)
 - Seuraavaksi pysytään ympyrässä, kuvitellaan, että ympyrä on ilmapallo, mikä suurenee ja pienenee. Harjoitellaan liike niin, että neljällä iskulla ympyrä isonee, ja 4 iskulla ympyrä pienenee. Laskuja voidaan loruttaa esimerkiksi "Nytten kävelen taakse päin, sitten menen eteenpäin". Samalla tehdään päätettyä käsiliikettä.
 - Seuraavaksi mennään ympyrässä kyykkyyn. Lapset saavat vuorotellen hypätä ikiomat hyppyt, omalla numerolla (samat numerot kuin patsas asennoissa).
 - Opettaja kertoo seuraavaksi sanallisen mielikuva ohjeen: tuuli. Lapset keksivät "tuulimaisen" liikkeen.
 - Opettaja antaa lapsille sanallisen ohjeen iloinen, riemu. Lapset keksivät sen mukaisen liikkeen.
5. Lopuksi asettaudutaan lasten keksimiin loppuasentoihin

Harjoituksen tavoitteena kehittää lasten ryhmätyötaitoja, luovuutta, liikkeiden muistamista ja rohkeutta. Harjoitus vaatii monta harjoituskertaa. Tunnin alussa voitaisiin tehdä orientoivia harjoituksia.

3. Opetus leikki

1. Lapset jaetaan viiden hengen pienryhmiin. (Itse käytin jo olemassa olevia pienryhmiä.) Sen jälkeen annetaan ryhmänjäsenille omat numerot 1-5 tai jo lasten tiedossa olevat numerot. Jokainen lapsi keksii annetun ohjeen mukaisen liikkeen. Kun liikkeet on keksitty, opetetaan ne vuorotellen muille ryhmänjäsenille annetussa numerojärjestyksessä (1-5).

- 1 Patsas asennot, alku ja loppu
- 2 Pyörivä liike
- 3 Hyppy
- 4 Käsiliike
- 5 Lattia taso liike

Lapsia voi auttaa, antamalla heille sanallisia ohjeita. Virikkeenä voi käyttää myös musiikkia. Kyseisessä harjoituksessa soitin musiikkina: Soundtrack of Madagarcar- Once upon a time in Africa. Sanallinen mielikuva voi olla esimerkiksi: pyörivä liike= pyörremyrsky, käsiliike= aallot, räsynukke, robotti, lattia liike= mato, kivi, matto, käärme ja niin edelleen.

2. Seuraavaksi jokainen saa lapsi saa vuorotellen toimia opettajana. Ensin numero yksi opettaa patsas asennot muille, sen jälkeen numero kaksi ja niin edelleen. Lasten tehtävänä on opetella liikkeet niin hyvin, että jokainen muistaa kunkin liikkeen.
3. Sitten käydään opettajajohtoisesti kaikki liikkeet läpi, niin että opettaja sanoo numerot järjestyksessä ja lapset tekevät liikkeet peräkkäin. Liikkeistä muodostuu lasten itse keksimä tanssisarja.

4. Musiikki mielikuvana

Mennään selinmakuulle. Suljetaan silmät. Opettaja soittaa erityylyisiä musiikkia noin 10 sekuntia kerrallaan. Orientoidutaan erityylyisiin musiikkeihin.

1. Lapset saavat lähteä liikkumaan tilassa, juuri niin kuin he itse haluavat liikkua musiikin mukaan. (Opettaja soittaa samat edelliset musiikit uudestaan.) Opettaja voi antaa musiikkityyleille sopivia adjektiivejä/kuvauksia tukemaan liikkeiden keksimistä.

Musiikkeina:

Nas- I can: rento, maan vetovoima

Classical New Age Piano Music- Wind: kevyt, kaunis,

Zumba Fitness- Zumbalicious: iloinen, rytmikäs,

Psy- Gangnam Style: disco, juhla,

Hevisaurus- Mörri-möykky: rokkia, bändi, riehuminen, pään pyörytys, raskas,

Arja Havakka- Lokki: kevyt, laineilla, lentäminen, keinuilu

2. Keskustellaan tilassa liikkumisen jälkeen, mitä eri musiikkeja lapset kuulivat, mitä heillä tuli musiikista mieleen.
3. Mennään seuraavaksi piiriin. Valitaan edellisestä musiikeista 2-4 kappaletta. Opettaja laittaa ensimmäisen musiikin soimaan. Sen jälkeen jokainen lapsi saa vuorotellen ehdottaa omaa liikettä ja kaikki lapset kokeilevat kyseistä liikettä. Toistetaan lasten keksimiä tanssiliikkeitä koko kappaleen ajan. Tehdään sama harjoitus myös muihin valittuihin kappaleisiin.
4. Jaetaan lapset kolmeen tai neljään ryhmään. Jokainen ryhmä saa oman musiikin joistakin edellisessä harjoituksessa soitetuista musiikeista. Jokainen ryhmä saa tehtäväksi keksiä musiikkiin sopivia liikkeitä. Lisäksi ryhmille voi antaa tehtäväksi keksiä tanssille alkuasento ja loppuasento. Lopuksi ryhmät esittävät omat kappaleet toisille ryhmille.

Harjoituksen tavoitteena harjoitella musiikin kuuntelua, rytmin löytäminen, luovuus. Harjoitusta voi viedä todella pitkälle ja harjoitella usealle eri kerralla. Harjoitellaan myös ryhmässä toimimisen taitoja.

5. Parin kanssa patsasasennot

Musiikki: Leon Parker- Awakening

1. Lähdetään liikkumaan vapaasti tilassa musiikin tahtiin. Kun musiikki pysähtyy tee patsas asento. Opettaja voi antaa myös sanallisia mielikuvia patsasasunnoista, esimerkiksi: urheilulaji, satuhahmo, eläin.
2. Seuraavaksi muistele minkälaisia patsas asentoja äsken teit ja valitse itsellesi sellainen asento, minkä haluaisit itsestäsi seinälle tai lehteen valokuvana. Toiste asento niin monesti, että muistat sen. Patsas- asentoa voidaan harjoitella niin, että seistään paikoillaan, ja kun opettaja sanoo N-Y-T nyt, tehdään patsas- asento. Toistetaan useaan kertaan.
3. Seuraavaksi lapset jaetaan pareiksi. Tehtävänä on opettaa oma patsas-asento parille. Kun patsas-asennot on opetettu, päättäkää missä järjestyksessä teette patsaat. Opettaja voi myös päättää kumpi patsaista tehdään ensin. Sen jälkeen harjoitelkaa liike niin, että siirtyminen patsaasta toiseen tapahtuu sujuvasti.
3. Lopuksi esitetään patsaat toisille. Puolet tekee ja puolet katsoo.

Harjoituksen tavoitteena on kehittää lapsen luovuutta, työskennellä parin kanssa, muistin harjoittaminen, kommunikaatio.

6. Sanomalehti-harjoitus

Kerrotaan ohjeet piirissä. Jaetaan jokaiselle lapselle oma sanomalehti arkki. Kun musiikki lähtee soimaan, lähdetään liikkumaan sanomalehden kanssa seuraavin ohjein:

1. Liikutaan ensin varovasti, ettei lehti mene rikki. Opettaja voi soittaa erilaisia kappaleita. Opettaja voi ehdottaa lapsia pohtimaan, miten eri tyylein lehden kanssa voi liikkua.

Liikutaan hetki tilassa ja palataan piiriin. Sitten keskustellaan yhdessä, miten sanomalehden kanssa voi liikkua?

Esimerkki mielikuvia: leija, hame huivi, purje, peitto hietikolla, sateensuoja, kivi, mitä vaan

2. Jokainen saa sanoa oman kuvitellun välineen ja kokeillaan liikkua yhdessä sen mukaisesti. Keskustellaan miltä tuntui helppo/vaikea jne.
3. Puolet katsoo, puolet tanssii, tanssijat päättävät ensin, miksi välineeksi he kuvittelevat sanomalehden. Sen jälkeen lähdetään liikkumaan sen mukaisesti. Katsojat yrittävät arvata ja lopuksi keskustellaan arvauksista.
4. Seuraavaksi tanssitaan ilman sanomalehteä, kuitenkin niin, että kuvittele että tanssisit edelleen sanomalehden kanssa.

Harjoituksen tavoitteena on saada lapset tanssimaan erityyleillä. Lasten luovuus kehittyy. Harjoitus rikastuttaa tanssituntien sisältöä.

7. Keksi liikettä kuvaava sana

1. Opettaja opettaa valmiin koreografian lapsille, antamatta liikkeille nimiä.
2. Kun koreografia on opeteltu, lähdetään liikkeelle ensimmäisestä liikkeestä. Opettaja pyytää lapsia keksimään asian/ sanan, mikä tulee mieleen näytetystä liikkeestä. Kaikki halukkaat saavat kertoa. Opettaja valitsee lasten ehdottamista sanoista sen, mitä enemmistö on ehdottanut. Tällä tavalla käydään läpi kaikki koreografian liikkeet.
3. Seuraavaksi kerrataan tanssi läpi niin, että opettajana sanoo lasten keksimät nimitykset liikkeille, ilman musiikkia.
4. Tanssitaan tanssi musiikilla. Jos lapset unohtavat liikkeen, opettaja muistuttaa lapsia sanomalla unohdettua liikettä tarkoittavan sanan.

Harjoituksen tavoite on se, että lapset muistaisivat tanssiliikkeet paremmin, koska ovat itse saaneet keksiä liikkeille sanallisen merkityksen. Lapset harjoittelet hausalla tavalla tanssiliikkeitä.

8. Mielikuvat loppurentoutuksen tukena

Musiikki: David Darling- Children

Lapset makaavat lattialla. Opettaja sanoo: Kuvittele että olet tosi painava, iso kivi ja painut lattiaan kiinni. Sen jälkeen muutut höyhenen kevyeksi ja noustaan ylös höyhenen kevyesti.

Harjoituksen tavoitteena korostaa liikkeen dynamiikkaa konkreettisten esimerkkien avulla: "kivi, höyhen".

Esitys materiaali

1. *"Pitkän päivän päätteeksi lapset ovat alkaneet nukkumaan omissa sängyissään. Nukkumaan mennessään he eivät voineet arvata mihin he unimaailmassa päätyvätkään... VIIDAKKOON"*

Lapset nukkuvat lattialla silmät kiinni.

2. Keitä meitä täällä on? musiikki: Leon Parker- Awakening

Mielikuvana sanat: herääminen, ihmeellistä, iloista, riemukasta

Lapset heräilevät lattialta ja tekevät mielikuvien tuottamia liikkeitä tilassa liikkuen.

Opettaja ohjaa lapset piiriin, missä vuorotellen kukin näyttää oman tanssiliikkeen ja muut toistavat perässä. "ideana, että lapset esittäytyvät toisilleen liikkeellisesti".

Istutaan lopussa piirissä istumaan ja keskustellaan mitä kaikkea voi nähdä viidakossa?

3. Lähdetään liikkumaan viidakossa. Musiikki: Drums Of The World- Brazilian samba music

Liikutaan yhdessä tilan seinästä seinään edellisen keskustelun pohjalta. Lapset saavat itse ehdottaa liikkumistyyliä sekä näyttää miten liikutaan esimerkiksi tunnelin ali.

Lasten keksimiä liikkeitä: kävely, marssi, suolla kävely, puun alitus, tunnelin alitus, hiipiminen, krokotiilin päälle hyppely lammella, ojan ylitys hyppy, pitkospuut. Liikkeitä voi keksiä vielä lisää, jos lapset keksivät.

Lopussa lapset näkevät viidakossa hamstereita.

4. Hamsteritanssi. Musiikki: Hampton The Hamster- The hamster dance song

Tanssitaan tunnilla harjoiteltu hamsteritanssi.

5. Keskustellaan vielä lasten kanssa viidakosta ja voisiko se muuttua satuviidakoksi?

Opettaja jakaa lapsille huivit. Opettaja soittaa vapaavalinteisesti kolmea erityylistä kappaletta, yksi rauhallinen, yksi energinen ja yksi jännitystä luova kappale. Lapsien tulee liikkua huiivin kanssa musiikin antamien mielikuvien mukaan. Kun musiikki pysähtyy tee patsas asento.

Lopuksi keskustellaan lasten kanssa mitä he olivat, näkivät jne.

6. Viidakko heimotanssi.

Opettaja on opettanut lapsille valmiin koreografian. Lapset ovat saaneet keksiä jokaiselle tanssiliikkeelle nimen, tanssiliikkeen antaman mielikuvan kautta.

Lasten keksimiä sanoja olivat, etsivä

7. *"Lapset saivat kokea hienoja seikkailuja viidakossa ja he innostuivat vielä tanssimaan itse keksimät koreografiat, inspiraationa viidakko.*

Koreografia harjoiteltiin niin että, opettaja kertoi lapsille sanallisia ohjeita ja lapset keksivät liikkeet näiden sanallisten ohjeiden mukaisesti.

"Lapset nukahtavat tanssin päätteeksi ja heräävät unohtumattoman kokemuksen rikkaampana uuteen päivään".

Esitys päättyi.